

Lærerstanden

ved

Aalborg Kathedralskole

-

I. Rectorer.

-

Efter

trykte og utrykte Kilder samlet

af

F. E. Hundrup.

1869

Transcriberet

2006

af

Erik Dam.

Aalborg Kathedralskole

er stiftet af Christian III ved et Reskript fra Kolding dateret Marie Magdalene Dag 1554.

Sml. Thura: Idea hist. litt. 82-83 Hofmans Fundat. IV, 69 - 70 - 71. Hesperus 4 B. 2 H. S. 106-8. Indbydelsesskrift til Højtideligheden paa Aalborg Kathedralskole 14 April 1848, S. 3.

I. Rectorer.

1. Mag. Ole Jensen (Olaus). 1553 underskrev han Angivelsen af Rector-Embedets Indtægter. (Skolens Archiv). Nævnes ikke af Thura i valv. sch. ap.

Sml. Hofmans Fundat. IV, 69 (ikke hos Thura).

2. Mag. Mads Jensen, Rector for Aalborg Skole, blev 1574 indskreven i Guds Legems Laug og Gilde, i libr. vivorum et mortuor.

Sml. Jydske Efterretn. 1767 Nr. 13. (Findes ikke hos Thura: Idea p. 82 (eller i v. s. a.) eller Hofman (Fundat. IV, 69).

3. Mag. Thomas Christophersen Galschiøtt. Var Rector i Aalborg, indtil han 19 Sept. 1585 blev Sgpr. i Hammer, Sulsted og Aistrup og Horsens. 1588 tillige Provst i Kjær Herred. † 25 Mai 1624. Maaskee er Hans Thomsen Galschiøtt, der dep. 1613 privat. (imm. 10 Juni) en Søn af ham.

Sml. Thura v. sch. ap. p. 641 (hvor han er Nr. 1). D. Atl. V, 297, Not. f. Gjessings Jubell. 3, 251. (ikke hos Hofman, 4, 69).

4. Mag. Villads Nielsen Brøns, f. 1548 i Brøns, dep. 1568 fra Ribe Sk. Rector i Aalborg 1585-95, da han blev Rector i Viborg. See bl. Rector. i Vib. Nr. 10.

Findes ikke i Fortegnelsen hos Thura : Idea, ell. i Hofm. Fund. **Sml.** Marmora Dan. II, 80. Gjessings Jubell. 3, 250-3 og Stam. 256. Krog : Om Viborg 155-6. N. Thorup : Progr. 1830, S. 5. Worms (2, 122 Nicolai) og Nyerups L. L. 429 (Nielsen).

5. Mag. Niels Paaske (Nic. Paschatius v. Paschasius) født 11 Febr. 1568 i Løgstør. Blev 1585 af sin Nærpaarørende Mag. Christen Nielsen Foss (eller Reff), som var Rector ved Viborg Skole, (bl. Rectorerne Nr. 8) tagen i Huset og sat i Skolen, hvorfra han 1590 eller 1591 deponerede til Kjøbenhavns Universitet, hvor han 6 Octbr. 1592 var Defendens ved en Disputats for den bekjendte Mag. Niels Krag, der 1577-82 var Rector ved vor Frue Skole i Kbhvn. (Rector Nr. 8). I Kbhvn opholdt han sig i længere Tid i Prof. theol. Hans Slangendorphs Huus og tog 1 Mai 1595 Magistergraden ved Universitetet (bl. Mag. Nr. 102). Han reiste derefter udenlands til Tydskland, Frankrig, England og Holland, hvor han i 1598 studerede i Leyden og der udgav to latinske philosophiske Afhandlinger. Efter Hjemkomsten blev han endnu s. A. af Biskop Jacob Holm (der 1587-1609 var Biskop i Aalborg St., se om ham bl. Rector. i Viborg Nr. 7) valgt til Rector i Thisted og kort derefter i Aalborg.¹⁾ Derefter blev han Sgpr. i Nordaa i Skaane (in ecclesia Norrevensi); 1616 blev han kaldet til Biskop i Bergen, disputerede d. 27 April s. A. i Kbhvn. for

¹ Efter Worm og Nyerup var han Rector i Thisted og Aalborg forinden sin Udenlandsrejse, men Pontoppidan angiver udtrykkelig, at han 1598 efter sin Hjemkomst af J. Holm blev valgt til Rector i Thisted, men omtaler ham ikke som Rector i Aalborg. Der bliver i ethvert Tilfælde et Hul i den aalborgske Rectorrække enten fra 1595-99 eller fra 1597 eller 98 til 1605.

den theologiske Doctorgrad og ordineredes den følgende Dag til Biskop s. St. I 1620 blev han i Kongens Navn opfordret til at afgive skriftligt Udsagn om den i politisk Henseende altfor frit talende Dr. med. Christopher Dybvad, med hvem han havde studeret sammen i Leyden, og hans Vidnesbyrd skal fornemlig have fældet denne. I 1622 frakjendte han paa den bergensiske Rigsdag i Christian IV's Nærværelse den altfor ugenerede thronhjemske Biskop Andreas Arieboe hans Embede og Værdighed. † 27 Mai 1636 (begravet med Epitaph i Bergens Domkirke). Af Skrifter har han foruden de ovenfor omtalte Afhandlinger udgivet et Par Liigprædikener.

G. m. 1. (efter Albert Hattings Angivelse) Lucia Laurentii, † 22 Decbr. 1629, Steddatter af Dr. P. Resen.

2. ... Anna Resen, f. 2 Aug. 1598, † 3 Septbr. 1650, D. af Dr. Theol. Hans Poulsen Resen, Biskop i Sjælland.

Sml. Alb. Bartholin, de scriptis Dan. p. 109 og Molleri Hyponnem. p. 348. A. Thura, Idea h. 1. p. 82. Nye Tidender 1733 Nr. 9. E. Pontoppidan, Ann. eccl. D. III, 208-10. Alb. Hatting, Bergens Præstehistorie S. 76-77. F. E. Hundrup, Drr. Theol. Nr. 17. Worms (2, 163-4) og Nyerups L. L. S. 446.

6. Mag. Povel Jensen Kolding, f. 27/3 1581 i Kolding, hvor hans Fader Jens Povelsen var Raadmand og Tolder, hans Moder Malene Falenkamp var en Datter af Kjøbmand Arnold Falenkamp fra Vestphalen. Efterat have nydt Underviisning i Hjemmet blev han i April 1594 ved Understøttelse af Cantzler *Niels Kaas*, der havde staaet Fadder til ham, sat som Discipel i Sorø Skole under Hans Stephensens Rectorat. Der tilbragte han fulde 6 Aar, dog saaledes, at han i de to sidste Aar ledede Palle Rosenkrants's

Studier; der senere blev hans bedste Ven og Velynder. I April 1600 blev han inscriberet ved Kbhvn.s Universitet. Han tilbragte derefter 1/2 Aar i sin tidligere Rector Hans Stephensens Huus, der nu var Prof. logic. ved Kbhvn s Universitet, og 1/2 Aar hos sin Farbroder Iver Povelsen, der 1606 blev Raadmand, 1615 Borgermester i Kbhvn. og † 1622. I Begyndelsen af 1601 rejste han udenlands for der at fortsætte sine Studier og blev ved St. Hansdags Tid antagen i Tyge Brahes Huus i Prag. Efter dennes Død († 24 Oct. 1601) drog han videre, gjennemrejste Tydskland, hvor han især opholdt sig i Wittenberg, og gik til Italien, hvor han studerede i Ferrara. I Marts 1604 vendte han hjem, men rejste strax derpaa med Rigsraad (regis senator) og General (Archistrategus) *Steen Malthe* til Carlsbad (thermæ Carolinæ) i Bøhmen. Vendte samme Aar tilbage til Kbhvn., hvor han 6 Decbr. s. A. erholdt Magistergraden (bl. Magg. Nr. 121). 22 Aug. 1605 blev han Rector for den lærde Skole i Aalborg, hvilket Embede han efter henved 3 Aars Tjeneste nedlagde 11 Juli 1608, da han var bleven kaldet til Præst i Vindinge i Sjælland; hvilket Kald nu kaldes Quislemark, siden Byen Vindinge blev nedbrudt og lagt under Fiurendal, og Præstegaarden blev forflyttet til Quislemark, hvorimod Byens Navn endnu lever i Magister Jens Povelsens Efterslægt, Familien *Vinding*. 27 Juli s. A. blev han ordineret; 15 Aug. 1615 blev han tillige Provst i Øster Flakkebjerg Herred. 1 Mai 1622 blev han Sgpr. paa Herlufsholm og Forstander (præses) for Skolen s. St., hvilket Forstanderskab han frasagde sig 7 Sept. 1631, "efter med stor Retsindighed og klog Afbenyttelse af Skolens Penge til dens Ejendommens Forøgelse at have forestaaet dette Embede paa 10de Aar." Efter næsten et heelt Aars Sygelighed † han 18 Oct. 1640, og blev begravet i

Herlufsholms Kirke s. D. som hans Kone; men 30 Aar senere lod Sønnen Erasmus Poulsen Vinding hans Lig bisætte i Frue Kirke i Kbhvn.

G. 1608 m. Johanne Pedersdatter fra Malmø, Enke efter hans Formand i Vindinge *Rasmus Jensen*. Hun blev tilligemed Manden begr. 30 Oct. 1640 i Herlufsholms K. Af deres Børn blev Mag. Hans Poulsøn *Vinding* Prof. Theolog. ved Odense Gymnasium (Saml. Blochs. F. G. 1, 287-91) og Etatsraad Rasmus *Vinding* Professor ved Kbhvn.s Universitet (findes bl. Rectorer i Sorø Nr. 14). Datteren Anne, g. m. Dr. Theol. Hans Dideriksen *Bartskjer*, Biskop i Viborg (see bl. Dr. Theol. Nr. 42). Foruden et Par Ligprædikener har han forfattet : Kirke-Historie (om Luthers Reformation) Kbhvn. 1614. 4; Etymologicum Latino-Danicum. Rostock. 1622. Fol. og Dictionarium Herlovianum. Haun. 1626. 8vo.

Sml. Er. Winding Acad. Haun. p. 384, 457-8. Thura, Idea p. 82. Bartholin, de script. dan. p. 115. Molleri hypomn. ad Barthol. de scriptor. D. 372. Pontoppidan ann. IV, 322. Molleri Cimbr. litt. Melchior om Herlufsholm S. 105 fig. 397. Fyhn, Kolding S. 125. Worms (1, 234-5) og Nyerups Litt. Lex. S. 126. Lengnick Fam. Vinding S. 1. A. T(erhmann) Præsterækker S. 35. Pontani Chorogr. Dan. hist. p. 787. I. C. Bloch, Fyenske Geistl. 1, 287.

7. Mag. **Palle Knudsen** (Palladius v. Palæmon Canutius) succederede 1608 Mag. Kolding, og var Rector i Aalborg, da han 15 Oct. 1610 i Kbhvn. erholdt Magitergraden (bl. Mag. Nr. 148). Blev senere Sgp. i Thisted. (Han savnes hos Hofman, Fund. IV, 69, og hos Thura, Id. p. 82.)

Sml. Thura, valv. sch. ap. 643.

8. Mag. **Sveder Poulsen Kitting**, f. i Aalborg,

studerede 1609 i Vittenberg, hvor han formodentlig blev Magister. Blev omtr. 1614 Rector i Aalborg, hvor han indførte exercitia oratoria med Disciplene og udgav i den Anledning de af Worm og Nyerup anførte orationes. 1616 Sgpr. i Thisted og Tilsted, og Provst i Hundborg H, † 16 Juli 1643. I Thisted Kirke findes et Epitaph over ham og hans Kone.

G. 1617 m. *Barbara Rostenberg*, Søster af Biskop Frants Rostenberg i Viborg, og D. af Niels Hansen Rostenberg, Borger i Aalborg, og Karen Thøgersdatter. Sml. Krog om Viborg S. 107.

Sml. Thura Idea p. 82. Hofman Fund. 4, 69 (hvor han urigtig kaldes Severinus). Tauber I, 74. Worms I, 529-30. 3, 419, og Nyerups L. L. S. 309.

9. Mag. Hans Samuelen Schroeder (eller *Schreuder*) var født i Kallundborg, hvor hans Fader Samuel Jensen Schreuder var Borgemester. Hans Farfader Mag. Hans Schreuder var Provst og Sgpr. i Flensborg, Hans Morfader Mag. Hans Albertsen var Biskop i Sjælland. Han deponerede 1613 fra Herlufsholms Skole (immatr. 3/7 tilligemed sin Broder Albert, hvis Søn Hans Albertsen Schroeder findes bl. Rectorer i Vordingborg Nr. 15), blev først af Biskop Hans Resen udvalgt til øverste *Collega* ved Sorø Skole og tog i denne Stilling 11 Mai 1616 Baccalaurei Graden i Kbhvn. S. A. Rector i Aalborg. 20 Mai 1617 Magister i Kbhvn. S. A. Sgpr. i Horsens. 1628 blev han i Krigens Tid forskreven til Bergen af Lehnsmanden Ole Parsberg og beskikket til Medtjener ved Domkirken s. St. 1632 Sgpr. ved Domkirken der og dens daværende Annex „Nykirken”, tillige Provst over Nordhordlehn. † 17 Juli 1647 (begr. i Bergens Domkirke). Han har udgivet: Aandelig FigteSkole eller Liigprædiken over Jens Jensen

Skive, Raadmand i Bergen. Kbhvn. 1645. 4.

- G. m. 1. Anna Jensdatter *Bloch*. To Sønner af hende Otto og Jørgen deponerede 1646 fra Bergens Skole, ved hvilken de begge bleve Hørere.
2. Maren Hermansdatter. Hun blev g. m. 2. Ove *Jensen*, Borgemester i Bergen, f. 1601, † 1675.

Sml. Thura v. p. 645, Idea p. 82. Poulsen, Catal. p. 35, (Hans Samuelsen). Gjessing Jubell. 1, 290. Alb. Hatting 1, 110. 157. Worms (2, 353-4) og Nyerups (L. L. S. 540).

10. Mag. Anders Andersen Ringkjøbing (Rincopius) f. 1 Oct. 1597 i Ringkjøbing, deponerede 1615 fra Ribe Skole (immatr. 28 Sept.); 1617 Rector i Aalborg. Rectors Indkomster bleve i hans Tid, eller ved hans Fratrædelse forbedrede ved følgende kgl.

Missive til Borgemester og Raad udi Aalborg,
Rectoris der sammestetz underholdning att forbedre aff
Byens indkomst.

Chr. 4.

Vor Gunst tilforne. Vider att eftersom vii naadist forfarer, hvorledis Rector udi Schoelene derudi vor Købstad Aalborg, iche schulle haffue saamegen Indkomst, som hand Sig met kand om Aarett underholde, daa bede wii Eder och wille att 1, effterdi forne Eders bye dett vell formaaer, forschaffer forne Rectori saa møgen Underhollding aff Byenn, som hand sig vell met kand underholde, effterdi dett kommer och schier mienige Ungdom til optuchtelse och forfremmelse dermett udi.

Hafniæ, 7 Mai 1621.²⁾

1621 Sgp. i Henne (Ribe St.) senere i Varde, 1639 Sgp. ved Holmens K. i Kbhvn. og *første Provst ved Holmen* (fik Collats af Biskop Bornemann 8 Nov. 1639. (Ny Kirkeh. Saml. I, 502.) 1 Juni 1641 erholdt han Magistergraden i Kbhvn. Christian d. 4de, der oftere hørte ham prædike i Holmens Kirke, beskikkede ham 1642 til Biskop over Aalborg Stift (ordin. 19 Mai); 17 April 1648 var han tilligemed andre Biskopper tilstede paa Kjøbenhavns Slot ved Frederik d. 3dies Kongevalg. 1650 ved St. Hansdag var han i Kbhvn. tilligemed andre Biskopper og deputerede Provster fra ethvert Stift for at hylde Prinds Christian som Tronfølger. Til samme Tid kaldtes disse Gejstlige til Kongen til Raad om adskillige Kirkesager og indgave da under 14 Juni deres Betænkende de rnetis scholasticis, der er underskreven af B. Ringkjøbing og 5 andre Biskopper. Formodentlig gave de ved samme Lejlighed Forslag til den Forordning om Skolevæsenets Forbedring, som 20 Aug. s. A. udkom. 10 Decb. 1653 blev han creeret til Dr. Theol. i Kbhvn. (bl. Drr. Th. Nr. 39). 1660 var Ringkjøbing atter tilstede ved den sidste Rigsdag i Kbhvn., hvor Stænderne overdroge Kongen den arvelige Enevoldsregjering. Han gav 400 Slettedalere til Froprædiken om Søndagen. og Fasteprediken Onsdag og Fredag. (Hofm. Fund. IV, 14.) † 11 Oct. 1668, begravet 22 Oct. i Frue K. i Aalborg. (Angaaende et falsk Rygte om, at han skulde være død 1665 vide Birkerods Dagbog S. 103.) Fra 1649-61 har han udgivet 9 Liigprædikener, alle i Qvart.

²⁾ Efter en Afskrift af L. Engelstoft, der er udførligere end Hofman, IV. 77.

- G. m. 1. Hans første Kone blev begravet 2 Juni 1645 I Budolphi Kirke. En Søn, see Tauber I, 111.
2. 6 Sønd. efter Trin. 1647 Helvig *Schandorph*, f. Paludan, f. 23 Oct. 1604, † 16 Oct. 1671, D. af Villum Hansen Paludan, Canonikus og Sgp. ved Domkirken i Viborg, † 30 Novb. 1634, og Hustru Dorothea Thygesdatter, og Enke efter Dr. Theol. (Nr. 33) Niels Povelsen Schandorph, † 1645 som Slotspræst og Sgp. ved Frue K., samt Prof. theol, i Kbhvn. (der findes bl. Rectorer p. Herlufsholm Nr. 16 og i Viborg Nr. 18). Deres Datter Else, g. 1651 m. Mag. Jacob Povelsen, Sgp. ved Frue K. i Aalborg.

Sml. Kbhvn.s Adresse-Contoires Eft. 1663 Nr. 97. 1765 Nr. 69 Tillæg. Thura, ser. episcop. Alb. og sammes hist. litt. p. 82-83. Pontoppidan a. e. d. IV, 176-7. Gjessings Jubell. I, 289-95.

Bloch, F. G. 1, 95 og 116. I Vandal, maanedl. Efterr. 1775 p. 33, Marmora danica 2, 246. Thorup 1826, 71-72. Kønigsfeldt 147-8. Worms 2, 270-1 og Nyerups L. L. S. 499.

11. Mag. Anders Knudsen nævnes som Rector 1624, da Tyge *Clausen*, Sgp. i Hjortals i V. Hanherred 1650-94, kom under ham i 4de Lectie, og blev i Skolen til 1627, da den blev opgivet paa Grund af de Kejsertiliges Indfald (efter et gl. Manuskript af Vandal om Geistlige i Aalborg st.). † begr. 21 August 1629 (Budolphi Kirkebog). Thura og Hofman nævne ham ikke.

12. Mag. Hans Egidissen, ell. *Egidesøn* (Joh. Ægidius) var født i Ribe, hvor hans Fader Mag. Gjøde Lauritzen (Ægidius Laurentius) var Rector ved Kathedralskolen 1596-1605. Han deponerede fra Ribe Skole (jeg har dog hidtil ikke kunnet finde ham i Kbhvn.s

Universitets Matrikel) blev 1631 Rector i Aalborg, og tog 28 Mai s. A. Magistergraden i Kbhvn. Nedlagde 1653 dette Rectorat, † 1654. Han skjænkede 23 Aug. 1642 100 Slettedaler til Frue Kirke s. St.

Sml. Hofmans Fundat. IV, 52. 75. 78. Terpager R. C. 599. Gjessing 3, 256. Thura valvæ og Idea hist. litt. 83. Thorup 1, 2.

Ved følgende kgl. Benaadningsbrev af 14 Sept. 1648 blev Øster- og Vester-Hassing Tiende efter Rector Egidesøns Død perpetueret til Aalborg Rectorat.

*Kgl. Benaadningsbrev at Øster- og Vester-Hassings
Sognetiender*

for tilbørlig Fæste og Afgift skal følge til latinske
Skolemester i Aalborg.

Vi *Friderich den Tredie* med Guds Naade osv. osv. gjøre Alle vitterligt, at eftersom Vor elskelige kjære Hr. Fader Sl. og Høyløvlig Ihukommelse, nogen Tid forleden har forundt den latinske Skolemester udi Vor Kjøbstad Aalborg Øster og Vester Hassing Sognetiender og Os elskel. Borgemestere og Raad sammesteds hos Os nu underdanigst lade anholde og begjere, at samme Tiender herefter maatte perpetueres til forne lat. Skolemestere sammesteds deres Løn, da paa det de til Skolemestere desto dygtigere Folk kan bekomme, have Vi paa saadan deres underd. Ansøgning og Begjering naad. bevilget og tilladt, saa, og herved bevilge og tillade, at forne Ø, og V. Hassings Sognetiender efter os elskelige, hæderlig og Højlærde M. Hans *Egidesens*, nu Skolemester sammesteds, hans dødelige Afgang herefter maa være perpetueret og lagt til de latinske Skolemestere, som udi forne vor Kjøbstad Aalborg kommendes vorder, deres Løn ligesom forne M. Hans *Egidesen* dennem nu nyder, dog for tilbørlig Stedsmaal og Afgift, hvilken de paa

tilbørlige Steder skal være tilkjendt udi rette Tider at erlægge og udgive, saafremt de ellers denne vor Benaadning agte at nyde, forbydendes alle og enhver herimod eftersom forskrevet staaer at hindre eller udi nogen Maade Forfang at gjøre, under vor Hyldest og Naade. Givet udi vor Kjøbstæd Hobroe d. 14 September Anno 1648.

Under vort Signet.

Friderich.

Dette Brev in originali, samt Copia deraf under Stadssegl blev (1666) leveret M. Christen Mortensen, Lat. Skolemester her i Aalborg, som han igjen overskikkede til Kbhvn., efter den kongl. Befaling til Biskoppen af 24 Jan. 1665.³)

13. Mag. Christen Mortensen, deponerede 1638 fra Viborg Skole, ved hvilken han 1651 var *Hører* i 5te Lectie, blev derefter 1653 Rector i Aalborg Skole, tog 29 Mai 1655 Magistergraden i Kbhvn. - Under det svenske Indfald 1657 forlode Mange Aalborg og toge deres Børn af Skolen (sml. acad. Progr. in obitum Nic. Bintzon jun.) Da man forholdt ham hans Lønning af Sognet, indgav han følgende Supplik til Kong Frederik den Tredie, hvilken her aftrykkes ordret efter Aalborg Raadstuebog for 1663, fol. 58:

Stormægtigste, Høybaarne Fyrste,
allernaadigste Herre og Konning!

Foraarsager jeg Eders Egl. Majestæt allerunderdanigst at foredrage hvorledes Borgemester og Raad her i Aalborg paa nogle Aars Tid (siden jeg af Eders Kgl. Maj.med Øster og

³ Efter Aalborgs Raadstue Archiv efter en gl. Copiebog af kgl. Mandater osv. (Fol. 101). Sml. Hofman Fundat. IV, 75-76.

V. Hassing Tiende for Stedsmaal og Afgift er benaadet) haver under slig prætext negtet og forholdt mig min aarlige Løn og anden tilbørlig pension, som de ellers tilforn Rectori scholæ ikke alene selv godvilligen haver deputeret og tillagt, men endog af høje Øvrighed til hæderlig Underholdning og Skolens Forbedring er funderet, og min Formand, saavel som jeg selv., nogle Aar efterat jeg her til Stedet var voceret, godvilligen nydt og til rette Tid bekommit haver. Hvorfor jeg paa det allerunderdanigste er begjerendis, Deres Kongl. Maj. naadigst ville bevilge samt Borgemester og Raad tilholde, at mig min forrige tillagte Løn (nemlig 50 slette Daler, saavel som 24 slette Daler til Huusleie, med den nye og gamle Jordskyld, som jeg tilligemed collegis scholæ hidindtil af visse Byens Eiendomme oppebaaret haver) uden videre prætention, Forfang eller Ophold herefter som tilforn til forfalden Termin erlægges, anseendes det mig og min fattige Familie til største Behjælpning imod min store Møie, og Byen til ringe Vdgift eller Betryk kunde være, mig og ingenlunde ved berørte Eders Majestæts beneficio billigen kan betages, som det ikke heller udi det indhold er betagen hvis Byen udi forrige Aaringer og endda nogle Aar efter haver til min Vnderholdning erlagt. Saadan Eders kgl. Majestæts runde Mildhed og fattige Skolebetjente beviste Naade Gud allermægtigste igjen vil belønne, i hvis Beskermelse med lang prosperitets Ønskelse Eders kgl. Majestæt med ganske Arvehuus stedse skal befales af Eders kgl. Majestæts underdanigste og troe Vndersaat.

Christen Mortensen.

Egen Haand.

Rector scholæ Aa1b.

Aalborg, d. 7 Febr. 1663,
Supplikanten med Flid og Arbeidsomhed opvarter sin

Bestilling, saa alting i Skolen haver god Skik og mig synes ikke, at han kan entbere den sædvanlig af Byen rectori scholæ tillagte Løn og Jordskyld, til en ærlig Vnderholdning paa dette Sted, hvorfor Hans Kgl. Majestæt paa det underdanigste ombedes, at han naadigst vil befale det herefter som tilforn maa følge og continuere, paa det Skolen med flittige Tjenere kan Tid efter Tid blive forsynet.

Aalborg, d. 8 Febr. 1663.

Anders Andersen. Mpp.

Derpaa faldt der kgl. Resolution d. 23 Febr. s. A. saaledes til Borgemester og Raad (sml. Bfm. IV. 79.) :

Friderich den Tredie med Guds Naade osv. Vor Naade tilforn. Hvad Os Elskelige Hæderlige og Høylærde Mester Christen Mortensen, Rector i Aalborg Skole for os underdanigst haver ladet andrage og tilkjendegive anlangende, at I hannem sin sædvanlig aarlig Løn og anden tilhørende Pension skal forholde, formedelst at han med Øster og Vester Hassing Tiende for Steds Maal og Afgift af Os er benaadet, kan I afhosfølgende hans Supplikation videre see og erfare, da eftersom hvis til Rectorens Vnderholdninga Forbedring der sammesteds i saa Maade naadigst af Os er forundt, ei er meent hans forrige Løn og Pension dermed at betage, er vores naadigste Villie og Befaling, at I den Anordning gjører, at han hvis Løn og anden Rettighed, som hannem og hans Formand der af Byen tilforn deputeret og bevilget er, uden Ophold og Forhindring følgagtig vorder.

Dermed skeer vor Villie. Befalendes Eder Gud.

Skrevet paa vor Slot Kjøbh., d. 23 Febr. 1663.

Under vort Signet.

Friderich.

Kgl. Bevilling for Skolemesteren nuværende og tilkommende ved Aalborg latinske Skole at beholde de

Jordskyldspenge, der af Byern hidtil har været ham tillagt, lyder saaledes :

Vi Friderich d. Tredie af Guds Naade osv. Gjør alle vitterligt, at eftersom vi naadigst erfare, hvorledes Os elskelig Borgemester og Raad udi vor Kjøbstad Aalborg efter vor d. 8 Decb. 1655 til dem udgangne Befaling en vis Jordebog d. 27 Martii 1657 have ladet forfatte paa hvis Jordskyld den latinske Skolemester der sammesteds formedelst sin Tjeneste og Bestilling aarligen af adskillige Huse og Ejendomme der i Byen skulde være berettiget, da have Vi efter underdanigst Ansøgning og Begering naadigst bevilget og forordnet, saa og herved bevilge og forordne, at forne lat. Skolemester, som nu er eller herefter kommendes vorder, maa og skal forbemeldte Jordskyld, saavidt den udi forskrevne af Borgemester og Raad allerede samlede Jordebog specificeret befindes, lade indfordre, oppebære og nyde. Dog hvis Tiende eller anden Indkomst, som hannem tilforn før dette vort Brevs Datum formedelst sin Bestilling enten allerede tillagt er, eller sædvanlig fuldt haver, hermed ubetaget og uforkrænket i alle Maader. Forbydendes alle og enhver herimod, eftersom forskrevet staaer, at hindre eller udi nogen Maade Forfang at gjøre under vor Hyldest og Naade. Givet paa vort Slot Kjøbenhavn, d. 11 Juli Anno 1667.

Friderich.

Under vort Signet

(L. S.)⁴

Mag. Christen Mortensen † 1668 (begr. i Frue K.)

⁴ Aalborg Raadstue-Archivs Copiebog. Folio 116. Nr. 157

- G. 1660 m. i Aalborg Maren Urbansdatter *Jacobsen*, D. af Urban Jacobsen, Felbereder i Aalborg. Hun † 1680 (begr. 4 Mai). (5 B., af hvilke en Søn Morten (dep. i Aalborg 1685) 1697 blev Præst i Hjermind, Lee og Hjorthede, Vib. St., † 1700.
Sml. Thura, hist. litt. 83. 144., valvæ p. 646. Hofman 4, 70,

14. Mag. Mogens Mogenseu Wiingaard var født 9 Decb. 1639 i Nørholms Præstegaard i Aalborg Amt, hvor hans Fader Jens Siørslev var Sgp. Moderen Anne Kjeldsdatter var tidligere gift med Formanden Mogens Thomæsen Wiingaard, efter hvem han blev opkaldt. Han deponerede 1660 fra Aalborg Skole (immatr. 19 Juni); 23 Juni 1663 baccal, i Kbhvn.; laae 1665 paa Valkendorfs Collegium; 1666 blev han Conrector i Aalborg; 28 Juni 1667 tog han Magistergraden i Kbhvn.; 1668 Rector i Aalborg; lian havde her den senere som Sgp. i Thisted saa berygtede Oluf Bjørn til Conrector, og med denne samt med Stiftsprovst Jacob Hansen, Sgp. Mag. Peder Clausen, Biskopperne Mathias Foss og Henrik Bornemann geraadede han i saa mange Stridigheder og Processer, at han tilsidst 29 Aug. 1684 ved højeste Rets Dom blev afsat fra sit Embede.

Da disse Processer give vigtige Bidrag til Bedørmelsen ikke alene af Mogens Wiingaards men ogsaa af hans mange Modstanderes Charakter og af Tidsaanden, skal jeg ikke undlade efter et afd. Etatsraad Emanuel Tauber efter Aktstykker samlet Manuskript, der er stillet til min Raadighed, at give en fuldstændigere Beretning herom, der uagtet dens Vidtløftighed forhaabentlig ikke vil savne Interesse.

I. Til Landemodet 13 Oct. 1675 indstevnede Mag. Jacob Hansen (Brunov) Rector Mogens Wiingaard for

Uforme og offentlig Foragt, han gjorde Retten i St. Budolphi Kirke paa Conventhuset d. 2 Aug. 1675.

De indstævnte Vidner vare a) Conrector Mag. O. Bjørn, b) Gunde Thøgersen, Iste Lectiehører (bl. H. Nr. 22) og c) Peder Steen, Klokker til Budolphi Kirke. De vidnede eendrægteligen med Ed, at Mag. Mogens tvende Gange med stor Insolents havde slaget paa Bordet, Dommeren sad ved, og med heel liden Respect for Retten, sagt til Mag. Oluf Bjørn begge Gange: „Det er Løgn, I siger." Mag. Mogens fremdrog de skriftlige Indlæg, vedgik Beskyldningen, men refererede sig til sin Contrastevning af Mag. Jacob Hansen, G. Thøgersen og P. Steen.

Til samme Landemode havde Conrector M. Oluf Bjørn indstævnet M. Mogens for 5 Poster:

- 1) at han havde ikke efterkommet en Dom, som over ham var afsagt 2 Decb. 1674,
- 2) ej heller erklæret ham for nogle Skjeldsord, som han havde brugt imod ham d. 2 Decb. 1674,
- 3) at han havde sigtet ham for Utroskab i Musikkens Administration og ej gjort den bevislig,
- 4) at han forsmædeligen havde talt om hans Embede for Retten paa Conventhuset d. 6 Nov. 1674,
- 5) og endelig at han ved ærerørige Ord havde angrebet ham for Retten d. 2 Aug. 1675.

Til Beviis fremlagde han Biskops Dom af 11 Nov. 1674, saa og Provsten Jacob Hansens Dom af 4 Nov. 1674, om Mag. Mogens' voldelige Aktion paa Conrector, og endelig et Provstevidne af Dato 19 Aug. 1675 om de Skjeldsord, Mag. Mogens for Retten havde brugt imod ham.

Vidnerne Gunde Thøgersen og P. Steen vandt der pas, ved deres Eed, at Mag. Mogens berørte 2 Aug. 1674 paa Conventhuset slog med sin Haard to Gange haardeligen paa

Bordet og sagde to Gange til Mag. O. Bjørn: „Det er Løgn, I siger." Herimod beraabte Mag. Mogens sig paa sin Contrastævning og ligeledes paa Provstevidnet af 2den Aug.

Dom blev derpaa afsagt i Sagerne mellem Rector og Conrector saaledes d. 13 Octbr. 1675: Saasom stor og usømmelig Forargelse og Urolighed har nu længe svævet imellem M. Mogens W., Rectoren og M. O. Bjørn, Conrector scholæ Aalbg. som og nu saavidt er kommen, at der ved hans Stævning er til itzige Provstemøde er indstævnet, og saa vidtløftig Proces skulde efter slig Medfart aldrig faae Ende, saa er der for Retten afsagt, at, den Sag, som Mag. Jacob Hansen, præpos. Aalborg., haver indstævnet Mag. Mogens for, at han har gjort Dommers Ulyd med Slag i Bord og ikke baaret den Respect til Retten, som han burde, saa bør han at gjøre Provsten tilbørlig Afbigt, og for den Omkostning, han haver ført hannem udi til Landstinget for sit aflagde Vidne, betale ham hans udlagte Penge. Dernæst i de andre Sager, som imellem bemt. Mogens W. og M. O. Bjørn ere passerede, da bør de Skjeldsord, som for Retten ere faldne, med tilbørlig Erklæring for Retten igjen at afsones, og derfor M. Mogens at være tilfunden at erklære Conrectoren baade: at han haver forsmædeligt talet om ham, at han ikkun var kaldet til at læse for Sviin udi Skolegaarden, saa og, at han ham for Løgn haver beskyldt, og ellers de andre Injurier, som de hinanden fælleds anklage for, som Christne at efterlade, og række hinanden Forligelses og trofast Venskabs Baand, som det dem anstaaer, der skal være Ungdommens Lys og Exempel, og siden derefter, Conrector at give Rectori den skyldige Føjelighed og Ære, som sin magistratui intra scholam, og Rector ogsaa bevise Conrectori al tilbørlig Fiinhed og Tieneste, og ellers M. Mogens W. at give

Conrectori til Kost og Tæring 16 Rdlr., hvorved alle Sager og Tvister skal ophæves, med mindre nogen af Parterne med denne Afsigt ikke skulde være fornøiet, da det skulde stande dem frit for den paa behørige Steder at indstevne.

Parterne bleve af hans Velærv. tilspurgte, om de med Dommen vilde nøies og den paa begge Sider efterkomme, hvortil de begge gav deres Samtykke, og derpaa gjorde M. Mogens W. strax Afbigt til M. Jacob Poulsen paa M. Jacob Hansens Vegne (som for Sygen da ei var tilstede), for hans Ulyd, han havde gjort hannem for Retten med Slag i Bordet, og gav ham sin Haand. Iligemaade erklærede han ogsaa Mag. O. Bjørn for de forsmædelige og ærerørige Ord, som han havde ladet falde, baade paa hans Embede og Person, og derpaa begge gave hinanden Forligelses Hænder, samt Mag. Mogens W. lovede at betale hannem den tilfaldne Omkostning.

2. Ved Landemodet 1675 d. 21 Apr. havde han en Strid med Hører Christopher Jacobsen om Jordskyld (see dennes vita bl. Hørere Nr. 19), hvorved Mag. Mogens blev af Retten formanet til Respect for Retten og Provsten.

3. *Mag. Peder Clausen, Sgp. ved Budolphi K., contra Mag. Mogens W. angaaende deres Rang paakjendt ved Landemodet 1681 d. 13 Oct.*

Efterat Mag. Peder havde fremlagt Stævning, Indlæg og en Attest, og Mag. Wiingaard havde fremlagt Indlæg, Copie af Frederik d. 3dies Brev af d. 4 Juni 1663 og 4 Disputatser med sit Test. Acad. og adskillige Programmata, afsagdes følgende sententia: „Saasom Mag. Peder Clausen beviser Sognepræsterne her paa Stedet altid at have haft deres Rang, Gang og Sæde over Rectores scholæ sammesteds, endog der Rect. scholæ have været graduerede og Sognepræsterne ikke, og hans kgl. Maj. i sin naadigst

Forordn. af 31 Decb. 1680 om Rangen anordner, at de øvrige geistlige og verdslige Betjente, som i Rangen ei vare specificerede skulle nyde deres sædvanlige Sæde og Gang imellem sig selv indbyrdes, som de tilforn nydt haver, saa bør Mag. Mogens W. saalænge han ikkun er Rector scholæ at cedere Mag. Peder Clausen i Gang og Sæde, ligesom det paa begge Sider imellem begge deres Formænd brugeligt haver Været." (Land. Prot.)

4. *Hans Processer angaaende Kirketiende Ø. og V. Hassing*; Anledningen til disse Sager og Sammenhængen med alle de deraf flydende Stridigheder, Chikaner osv. er følgende: Aar 1618 udgik Frederik d. 3dies Benaadningsbrev, at Ø, og V. Hassings Kirketiende skulde være perpetuerede til den lat. Skolemesters Løn i Aalborg (see ovenfor S. 8). Siden gav Frederik d. 3die i Kbhvn. 29de Septb. 1652 til Aalborg Skoles Forbedring og en Conrectors Underholdning jus patronatus til bemeldte Kirker, saa at hvad Præsten og hans Indkomst angik, da skulde Lensmanden paa Aalborghuus tilligemed Biskoppen sætte en dygtig Person til Fæstebrevet, naar Kaldet blev ledigt, og ham slig Løn forordne, som han sig kunde nære af, og siden hvis af Indkomster kunde erobres og over Præstens tilforordnede Løn beholdes, det skulde komme Skolen alene til bedste, den derved at bringe paa Fode. Men hvad Kirkerne angaaer, da skulde Lehnsmanden og Bispen have Magt til selv at sætte Kirkeværger, Regnskaberne forhøre, deres Indkomst disponere og raadige være, bemeldte Kirker til Fremtarv, Forbedring, Opbyggelse og Bedste, og endelig forpligtede være Kirkerne af deres Indkomst aarlig at vedligeholde, som de agtede at forsvare det, om nogen Forbrøst for deres Forsømmelses Skyld derpaa befandtes.

Den første kgl. Befaling er stricte opfyldt, saaledes at

Skolemesteren har oppebaaret disse to Kirketiender og have de alle upaaanket og upaakjendt betalt Kirkerne deres sædvanlige Fæste, som og den fulde Afgift, som Kirkebøgerne Aar efter Aar bevise, indtil Mag. Mogens 1668 blev Skolemester og fik den i Fæste.

Imod den anden Befaling derimod om Lehnsmandens Raadighed over Kirkernes Regnskab og Indkomst ere fornemlig fra den Tid Søren Sørensen Borreschmed blev Stiftsskriver store Anomalier af ham begangne mod Kirkernes Indkomst tvertimod Recessen, hvorpaa en Extract findes bag det sidste Regnskab i hver Kirkebog, indført af Biskop Foss, med Antegnelse paa hvad Blad i Regnskaberne især hver faute er opladt; og som da hverken Lehnsmand eller Bisp befattede sig med Kirkeregnskaberne, saasom Kirkecommissarius tog dem og da under sin Direction, saa skaltede og valtede bemeldte Kirkeskriver med dem efter eget Tykke; og da M. Mogens i samme Tid fik Tienderne i Fæste, begyndte ogsaa strax de Uregelmæssigheder, der siden paaankedes og foranledigede Sag imod Mag. Mogens. Men da Hs. Maj. ved Forordning 23 Aug. 1672 gjorde Forandring ved Inspection over Kirkerne og anordnede, at Stiftsbefalingsmanden og Bisp hver i sit Stift skulde være alene Kirkens Forsvar og Biskop s. T. blev kaldet, besøgte han alle Stiftets Kirker, og iblandt dem V. og Ø. Hassings Kirker, som han fandt nødlidende og i slet Tilstand; men han saae af Kirkebogen, at de havde en god Beholdning saavel hos Kirkeværgerne som hos Mag. Mogens. Han søgte da paa begge Steder i Mindelighed at andbringe denne Beholdning. Men da han intet derved udrettede, lod han Kirkeværgerne tiltale og erholdt over dem tvende Domme, saavel i Mai 1674 som i Novbr. 1675, hvorved de forpligtedes at betale. Men da imidlertid store Krigsudgifter

forefaldt og den største af Debitorerne boede paa en Ryttergaard, hvis Formue var saa ringe, at efter den Benaadning, Ryttergaardene havde faaet 2 Mai 1672, hans Contingent ei af hans Boe kunde udkomme, maatte der vises Taalmodighed imod Kirkevægerne, at de ikke ganske skulde ruineres. Tid efter anden betalte de dog 70 Rdl., men videre var der ikke at faae. Ligeledes bød Biskop Foss tidt og ofte Mag. Mogens at gjøre Rigtighed for hvad han skyldte til Kirkerne og at bære Respect for Hans Maj.'s Benaadning, der vel forundte ham Tienderne, men paa den Condition at erlægge i rette Tid Afgifterne. Men da to Aar frugtesløst gik bort med mundtlige Advarsler, og Mag. Mogens imidlertid vedblev at hæve Tienderne uden at erlægge Afgifterne, nødtes Biskop Foss at tiltale ham for Provsten ved Retten, som dømte ham (Provstens Dom dat. Aalborg 9 Dec. 1674) til Restancens Betaling, som da var 140 Rd. 2 Sk., og saafremt han Tienden vilde videre nyde da Fæsten til Kirkerne at fornye. Mag. Mogens resolverede sig da endelig at opfylde Dommen, og gav Bispen paa Kirkernes Vegne sin Obligation paa bemeldte Sum til lste Pintsemarked at betale; hvorpaa Bispen og lod bortfalde den nye Indfæstning, Mag. Mogens ellers var dømt at erlægge. Men da Betalingstiden kom, vilde Mag. Mogens ei betale. Bispen henvendte sig da til Stiftamtmanden Hs. Ex Parsberg og bad ham sætte ved Bispen en god Mand, der kunde paa hans Ex.'s Vegne assistere ham i Kirkernes Forsvar. Denne overdrog nu sine partes til Landscommissair Thøger *Lasson*, der gjorde sig al Flid for at disponere Mag. Mogens til Forligelighed og Rimelighed, men forgjæves. Det blev da paa ny en Nødvendighed at sagsøge Mag. Mogens, og da han endnu siden sidste ergangne Dom havde fremdeles oppebaaret et Aars Tiende og ingen Afgift leveret eg ei

heller villet efterleve sin Obligation paa den forrige Restance, saa blev bemeldte hans Obligation ham for Retten igjen leveret, og han paa ny med Dom tilfunden (Provstens Doni af 11 Aug. 1675) Kirkerne at fornøje og ellers fordi han ikke i rette Tider havde leveret Afgift, da sin Fæste atter at have forbrudt. Men for at Kirkerne kunde dog faae noget af sin Indkomst til deres nødvendige Reparation, lod Stiftet Bønderne det vide og Forbud gjøre af begge Prækestolene til dem, at de det forestaaende Aars Tiende ei skulde levere til Mag. Mogens, men yde det her i Aalborg hos en vis Dannemand, som man havde solgt Kornet til efter Provstemodets Kjøb, saa at Kirkeafgiften derved kunde betales, og hvis som overskjød disconteres Mag. Mogens i hans Gjæld, hvorved baade han i sin Skyld og Kirkerne i deres Brøstfældighed kunde hjælpes. Imidlertid forstod Mag. Mogens at illudere dette Forbud; han indstævnede Bønderne, som Stiftets Forbud var ankyndiget for, at møde hos Herredsfogden, uden at give Lehnsmanden og Bispen noget Varsel derom; og erhvervede, da ingen mødte der hos ham paa Grund af det kgl. Benaadningsbrev om Tienders Svarelse til Skolernesteren i Aalborg Dom over Bønderne til at betale sig Tienden, hvilket den største Part af Bønderne ogsaa gjorde, saa at Stiftet gik glip af sit forventede Tilgodehavende til Kirkerne, paa det lidet nær, det ene af Sognene efter Forbudet havde ydet, hvilket strax blev anvendt til at istandsætte Blyet paa Ø. Hassings Kirke, skaffe Kalk og Disk til V. Hassing, samt Lys til Altartjeneste i begge Kirker, som i 4 Aar var savnet, tilligemed mere, hvorved Bispen kom tilgode 90 Rd. for sine Udlæg. Stiftet begyndte derdaa atter forfra, tilbød først Mag. Mogens i Mindelighed, om han vilde opfylde de ergangne Domme, og da han refuserede dette Tilbud, lod da gjøre

Indførsel paa Kirkens Vegne i hans iboende Gaard, saasom ingen Vare fandtes, Boet til fornøjelig Betaling ; men da protesterede herimod Mag. Mogens og beraabte sig paa en særegen Benaadning, som han af Kongen havde erlanget paa en Deel af samme Tiendes Afgift, som ham aarligen skulde følge. Imidlertid hjalp dette ham ei for det første, da han hverken producerede en Benaadning in copia eller in orig., og Indførselen blev fuldbragt af Byfogden efter Stiftets Forlangende. Siden ud paa Sommeren 1676 fik Bispen en Copie baade af bemeldte kgl. Befaling, som og af Mag. Mogens's Supplikatio, hvorefter den var erhvervet, med allernaadigst Ordre til Hs. Ex. Stiftamtmanden og Bisp at forhjælpe Mag. Mogens udi, hvis ham med Rette kan tilkomme, og blev da Sagens Forfølgning mod Mag. Mogens af allernaadigst Respect for Hs. Maj.'s Befaling ophævet, indtil Stiftamtmanden selv kom til Stiftet, eller Mag. Mogens producerede Originalen af Befalingen for Bispen, som ikke havde seet den, til videre Bestemmelse.

Mag. Mogens havde saaledes siden Biskop Foss's første Tiltale 1672 i 4 Aar trukket om med Stiftet, hævet Tiendekornets fulde indtægt og tilbageholdt paa sædvanlig Viis den skyldige Afgift til Kirken. Saaledes lykkedes det ham endvidere i andre 4 Aar indtil 1680 at oppebære Aar efter Aar Kirkernes Tiende uden at erlægge et Bygkorns Værd til deres Reparation og Vedligeholdelse, hvorved Kirkerne da kom i saa stor Brøstfældighed, at Sognemændene omsider efter Recessen 1-4-2, klagede over denne Ubillighed og begjærede Syn taget over Kirkernes Brøstfældighed baade uden og inden, som reiste sig til en anelig Sum (circa 3000 Rdl.), hvorpaa da Stiftsskriver Søren Lunge efter Biskop Foss's Ordre sagsøgte for Landemodet Mag. Mogens og erhvervede følgende Dom (22

April 1680): „Da efter Tiltale, Gjensvar og denne Sags Sammenhæng er omsider for Retten saaledes afsagt : Eftersom den hænd. og høilærde Mand Mag. Mogens Wiingaard ikke haver i nogle Aar erlagt Afgift af Ø. og V. Hassings liirketiende og dog oppebaaret Kirkens Tiender imod tvende Provsters, sal. Mag. Jacob Hansens og sal. Mag. Jacob Poulsens Domme, den ene af Dato 9 Dec. 1674, den anden af Dato 16 Aug. 1675, hvorudi Mag. Mogens tilkjendtes at fæste paa nye igjen; endydermere siden Forbud gjort til Bønderne, dog oppebaaret Kirketiende, da sees ikke rettere, end jo Mag. Mogens Wiingaard haver gjort Uret, idet han saa dristigt haver oppebaaret Kirketiender uden Fæste, og ladet bemeldte Provsters Domme stande usvækkede, og efterdi Mag. Mogens haver siden disse overskrevne faldne Domme, endda oppebaaret Kirketiender og ingen Afgift ydt, haver han at fæste paa nye igjen, saasom han ellers ei den Naade kunde nyde, hvis Tienderne ikke allernaadigst til Skolen vare perpetuerede; ydermere som Søren Lunge protesterer paa Kirkernes store Ruin og Brøstfældighed, som skal være foraarsaget hvert Aar, idet de ikke efterhaanden kunde repareres og vedligeholdes formedelst denne Mag. Mogens Wiingaards Medfart, da tilkjendes Mag. Mogens strax at gjøre sine Regnskaber, og hvis de Penge, han Kirkerne paa sine aarlige Afgifter og tilkjendte Fæste vorder skyldig, ikke skulle kunne forslaae til Kirkernes Reparation, haver han at svare Kirkernes Inspectores efter den Moderation, som han hos dem haver at formode; og som Mag. Mogens Wiingaard er selv Aarsag ved sin Forsømmelse og Afgiftens Udeblivelse til al denne Trætte, bør han at betale den billige paa Processerne anvendte Bekostning. Actum Aalborg d. 22 April 1680. Sub sig, nostro:

Peder Clausen.
(L. S.)

Poul Jensen.
(L. S.)

Jacob Ottesen.
(L. L.)

C. Friis.
(L. S.)

M. Schytte.
(L. S.)

Holger Sørensen Skandorph.
(L. S.)

Niels Steenstrup.
(L. S.)

Peder Christensen.
(L. S.)

Anders Jensen Hald.
(L. S.,)

Axel Jensen Bjørn.
(L. S.)

Knud Olufsen Thisted.
(L. S.)

Peter Ægidisen, prim.
(L. S.)

Jacob Mour. Borchorst.
(L. S.)

Denne Landemodesdom fandt Mag. Mogens sig ikke tilfreds med, han indstevnede derfor for Højeste Ret samme til Underkjendelse og Forandring d. 21 Mai 1680 og besværgede sig over

- 1) at han var tildømt at fæste paa nye.
- 2) at hans indgivne Regnskaber vare ganske forbigaaede og han dog tilkjendt at gjøre Regnskab; samt at man ingen Hensyn tog til hvad han beviislig havde leveret aarlig til Comm. for Viin og Brød, til Provsten for hans Visitats, til Degnen for Seierværket at stille og for Fredens Klokke at ringe, tilsammen aarlig 151/2 Td. Rug, 1 1/4 Td. Byg og 1/2 Td. Havre. -

- 3) at han tildømtes at svare til Kirkernes Ruin og Brøstfældighed, og
- 4) at betale Omkostningerne.

Han ankede især og vel ikke uden Føje over, at Landemodsdommen var uefterrettelig og uendelig. Han søgte at vise, at naar Kirkeværgerne, som bleve afsatte 1673 og bleve 964 Slettedaler skyldige, havde opfyldt deres Pligter, naar Bispen havde sat nye Kirkeværger igjen til at vaage over K.'s Tarv, naar der havde været nogen villig og berettiget til at modtage, hvad han tilbød efter Skyldighed at erlægge, og endelig, naar Kirkernes øvrige Indtægter havde været anvendte til Kirkernes Bedste, kunde Brøstfældighederne ei blevet saa mange, at de kunde anslaaes til 3000 Rd., hvilket var uden hans Skyld. Han ankede endvidere over, at Bispen tiltalte ham i saadan formeentlig Gjeldssag for Provsten og ikke for civilt forum, og meente ei at staae under Herredsprovsten.

Herimod replicerede Biskop Foss, paastod Landemodets Dom i alle Maader stadfæstet, sendte en af Provsterne til Kjøbenhavn at møde til dens Forsvar; viste, hvor urimelige Mag. Mogens's Regnskaber vare, saa at han aldrig mindedes at have seet Mage til dem, hvorledes han beregner sig til Afdrag i sin Afgift 1500 Rdl. 3 Mk, for sine Reiser og Fortæring i Kbhvn., uagtet han aldrig gjorde nogen Reise for Kirkerne i sine Dage, m. m. I Henseende til den erhvervede kgl. Benaadning: "at Stiftet skulde hjælpe ham til at nyde sin lovlige Indtægt af Kirkerne", som han beraabte sig paa, og som var Aarsag i Sagens senere Opsættelse, da vidste Biskoppen, at denne var erhvervet af Mag. Mogens paa det urigtige Foregivende, at ham tilkom, som hans Formand, 20 Rd, af Kirkens aarlige Indkomst,

som i al Fald burde disconteres i hans Gjæld. Iøvrigt paastod Bispen, at Mag. Mogens skulde betale nye Fæste for to Gange brudt Feste, erlægge 2 Mk, for hver Td. Hartkorn i Fæstepenge som for lidet betalt i 1ste Indfestning, da han kun havde givet 1 Sletdaler af Td., men hans Formænd hver 1 Rd., og endelig foruden Sagens Omkostninger betale den Provst's Reise og Fortæring, der mødte under Sagen i Kbhvn., som og hvad dennes Embeds Bestyrelse kostede under hans Fraværelse.

Sagen blev derpaa for Højeste Ret saaledes paadømt d. 2 Septbr. 1680:

“Mag. Mogens Wiingaard bør at være fri for at fæste Tienderne paa nye saavel som for de 2 Mk. af hver Tønde Hartkorn paa den prætenderede Rest af første Fæste. I det øvrige bør han uden Ophold at gjøre tilbørligt Regnskab for hvis han af Tiendernes aarlige Afgift har oppebaaret, og igjen til Kirkernes nødvendige Udgift betalt haver, og hvis han da kan blive til Kirkerne skyldig, det strax at betale med sin Rente skadesløs, og ei videre at svare til Kirkernes Brøstfa,ldighed, men herefter aarligen og i rette Tid at betale Afgiften af Tienderne efter Recessen, til hvem Kirkernes Forsvar det ordinerendes vorder. For den paa Processen anvendte Bekostning bør Mag. Mogens Wiingaard at betale Tiue Rixdaler. Datum ut supra. Nostro sub sigillo teste Vicecancellario nostro dilecto. L. S.

Denne Høiesteretsdom forkyndtes Mag. Mogens W. 8 Marts 1681. Man skulde nu have troet, at den Sag havde Ende, men langt fra. Vel klarerede Mag. Mogens sin hele Gjæld til Kirkerne for Aarene 1672--80 (hvis Beløb ei kan sees af Biskoppens Quittering 25 Juni 1682, men af Mag. Mogens

selv angives til 800 Rd. 2 Mk. 7 Sk.), men allerede s. A. brugte han nye Udflugter I Henseende til Afgiften for 1681, saa at Stiftsskriveren fik Ordre til at sagsøge ham og erhverve atter Dom over ham til *Landemodet d. 27 April 1682* og siden ved *højeste Ret 25 Aug 1682*. Stiftet var nødt til at søge en saa prompte Execution, deels overbeviist ved 9 Aars Erfaring om Wiingaards Gave til at trække om med og trainere Sagen, deels fordi han begyndte nye Udflugter og Drillerier. Man saae intet Middel til at tilholde ham til at levere Tiende-Afgiften i rette Tid, da han ikke efterlevede Høiesterets-Domrnen af 1680, men disputerede om Forfaldstiden, hviiken ei navnlig var bestemt i Recessen; heller ikke virkede Stiftets Føielighed paa ham, da det foruden at have forundt ham et Tillæg af Indkomst i Kirkens Qvægtiende, bevilgede ham hans Begjering at maatte betale efter Provstemode-Taxten i Penge istedetfor i Korn, hvilket han benyttede som Beviis at Stiftet havde forandret Høiesteretsdommen, eller frafaldet den; og endelig, da man alvorligt krævede ham Afgiften, svarede han, ja vel skal jeg betale den til Pintsedag, naar vi fra Norge faaer en Ladning Tømmer osv. Og da han omsider mærkede, at Udflugter ei længer vilde hjælpe, og Sagen var indstevnet til Provstemodet, lod han som om han vilde betale, men det bestod kun i Ord og Tilbud uden Alvor. Han gik op til Biskoppen i hans Huus om Eftermiddagen før Retten skulde sættes, og sagde, at han vilde betale Pengene, men Pengene saae Bispen ikke; for Retten Dagen efter fremviste han et Skriin, hvori han sagde, at Pengene vare, og da Retten bad ham optælle dem til den nærværende Stiftsskriver, tog han Skrinet bort igjen og lod det bringe hjem og m. m. *Landemodet dømte da saaledes d. 27. April 1682:*

“Eftersom Mag. M. W. ikke haver efterlevet H. M.

allernaadigste Højesterets Dom af 2 Sept. 1680, som expresse tilholder Mag. W. i rette Tide at betale Afgiften af Tienderne efter Recessen, hvilket ei endnu er efterkommet, da vide vi ei rettere at kjende, end jo Mag. W. bør betale efter den 6 Art. i Hs. kgl. Maj. Forordning af 12 Juni 1679 sit Faldsmaal; den billige Omkostning paa denne Proces bør han og efter eget skriftligt Tilbud for Retten at betale, og paa det Kirkerne i deres høist nødvendige Reparation kan komme til nogen Penge, bør de af Mag. W. nu for Retten tilbudne 95 Rd. strax til Stiftsskriveren at leveres, og om de der (∴ i Skrinet) befindes, at aftælles og ei fra Retten at annamme; og derpaa efter rigtig gjorte Afregning tage af Stiftsskriveren behørlig Qvittance; udi det øvrige, som Mag. M. W. bærer saa ringe Respect til Stiftsbefalingsmandens og Bispens Erindring (∴ Paamindelse) om samme Afgifts Betaling, men som han siger, holder den for ingen ærerørig eller Livssag, og at velbemældte Kirkernes Forsvar fik at gjøre deres Bedste, med flere gravamina for Retten passerede, da henfinde vi det allerunderdanigst fra vores Kjendelse.

P. Clausen Reenberg.	M. Schytte.	Poul Jensen.
(L. S.)	(L. S.)	(L. S.)

And. Nielsen Lyngbye.	Laur. Hansen.	K. O. Thisted.
(L. S.)	(L. S.)	(L. S.)

C. Friis.	Holg. Sørensen Skandrup.	Peder Christensen.
(L. S.)	(L. S.)	(L. S.)

N. Steenstrup.	P. Egidissen.	And. Jensen Hals.
(L. S.)	(L. S.)	(L. S.)

Axel Jensen Biørn.
(L. S.)

Da denne Dom saaledes var afsagt, bad og advarede baade Stiftamtmand, Biskop og en Deel af Provsterne nogle Gange Mag. Mogens, at han dog nu vilde efterkomrne denne Dom og lade Pengene hente op igjen fra sit Huus, og ikke ved slig Formastelse kaste sig i langt større Fare. Men han var aldeles ikke til at bevæge. Stiftet foranstaltede da Landemodsdommen ved Stiftsskriveren Søren Nielsen Lunge indstevnet for Højesteret til Stadfæstelse. Mag. Mogens mødte personlig i Kbhvn. og fremlagde Indlæg og Quittance fra Bispen for at have afgjort sin Gjæld efter forrige Højeste Rets Dom for 9 forhen passerede Aar fra 1672-80, saaledes lydende: „Saasom Hs. Kgl. Maj. haver d. 2 Sept. 1680 allernaadigst tilkjendt Rectori scholæ i Aalborg Mag. Mogens W. efter gjorte tilbørlig Regnskab for V. og Ø. Hassings Kirketiende resterende Afgifter strax at betale, hvis han kunde blive til Kirkerne skyldig med sin Rente skadesløs, saa kjender jeg underskrevne herrned, at Mag. Mogens W. efter gjorte Regnskab for Kirkernes Indtægter og endeel Udgifter fra 1672-80 incl. endeligen har Tid efter anden betalt hvis han for ovennævnte 9 Aaringer var bleven Kirkerne skyldig, og som han imidlertid havde til Forsikkring pantsat Kirkernes Forsvar sin Hovedgaard i Aalborg, han iboer, saa kjender jeg da hermed, at bemeldte Pantsættelse for ovenanmeldte ni Aars indholdne Afgift er aldeles ophævet og Mag. Mogens W. sine Pantebreve og andre forhvervede Hjemtingsdomme i samme Sag igjen tilstillede, saa han for Capital og Renter for Kirketiendernes aarlige Afgift fra Aar 72-80 incl. skal være fuldkommen quitteret, som han paa samme Penge paa adskillige Tider

og udi adskillige Summer erlagde enten til Stiftsskriveren eller mig indtil denne Quittances Datum, hermed aldeles kasseres og annulleres. Til Vitterlighed haver jeg min egen Haand underskreven. Aalborg, 25 Juni 1682. M. Foss."

Mag. Mogens paastod, at da denne Proces alene reiste sig af Faldsmaalet, som Sør. Lunge prætenderede hos ham, han da ved Højesteret frikjendes for at have voldt denne Sag og Søren Lunge ansees som den, der har fordret mere end forrige Højesterets Dom bød. Stiftsskriverens Indlæg gik ud paa Klager over Mag. Mogens Gjenstridighed og Overhørrighed mod Højesterets Dom, Øvrighed, og liden Respect for Retten. Biskop Foss gjentog i sit Indlæg samme Klager, og man kan ikke nægte, at Biskoppen paa mange Maader i al Godhed søgte at formaae ham til Føjelighed og Forligelighed. Stiftamtmanden stadfæstede Biskoppens Indlæg som sandfærdigt i alle Maader. Men allermeest jamrede Provsterne sig, der ogsaa vare indstævnedes for Højeste Ret at tilsvare deres Dom, og klagede sig ret ynkeligen, og da dette Indlæg desuden oplyser adskillige hidtil uberørte Omstændigheder ved Mag. Mogens's Manerer og Stemningen hos Stiftets Provster mod ham, vil jeg anføre samme. Det lød saaledes:

„Vores allerunderdanigste Erklæring i denne Sag er denne : at Mag. Mogens W. har aldrig hidtil villet bequemme sig at betale Kirkerne sin Afgift, hvorudover han har indviklet sig selv i mange Processer, bragt baade Kirkens Forsvar og samtlige hele Stiftets Provster, som Rettens Betjenter i megen Urolighed og Pengespilde. Endog siden Eders Maj. allernaadigst ved sin Højeste Ret 1680 dømte ham til i rette Tider efter Recessen at betale, har han dog kun søgt Udflugter, som af Acterne kan sees, og have vi for Eders Maj. allerunderdanigst at beklage 1) den store

Trættekjærhed og Urolighed, der følger bem. Mag. Mogens W.; thi istedetfor at han skulde betale Kirkerne sin Afgift, da indvæltter han sig paa sin Øvrighed, og foruden hans skriftlige Injurier passerede mange flere Ord for Retten, hvilke aldeles ikke kom den Sag ved, ei heller blev i nogen Maade givet Anledning til saadant, hvilket i en anden Sag vorder remonstreret, saa der vi fornåm saadan Udflugt, turde og kunde vi ikke andet dømme, hvad sig Hovedsagen angik, efter Eders Egl. Maj. Dom og allernaadigst udgivne Forordning; de usømmelige Ord og Beskyldninger, han sin Øvrighed, særdeles Biskoppen, angreb med for Retten baade mundtlig og skriftlig fandt vi fra vor Kjendelse i dybeste Underdanighed. 2) beklager vi den store Dumdristighed, han turde vove, idet han selv personligen præsenterede et Skrin for Retten, som han sagde Pengene vare i, Kirkerne skulde have, og da vi dømte, Pengene skulde annammes for Retten og optælles, at han ingen Paaskud skulde gjøre, som den der tilbød Pengene, dem Ingen vilde annamrne, da tog han baade Pengene og Skrinet ud fra Retten, og vilde ikke ved mangfoldige gode Ord og Forraninger lade sig bevæge fra den Formastelse, han vilde dog see sig for og respectere Hans Maj.'s Ret, hvor den saa fandtes, og ikke vexere den, mera han bestandig og ubevægelig svarte Nei, han kunde ikke, de vare nu hjemme i hans Huus. Til hvad Ende saadan Skrømt drives af Mag. W., kan ikke eftertænkes, uden at han vil besmykke sin Sag som den, der er saa oprigtig, at ville godvilligen betale og derfor unødvendigt, at Kirkerne skulde søge det ved Proces, da han dog nu i mange Aar haver inte søgt andet end af idel Vaane og Kjærlighed til Trætte at indvikle sig og os alle i Urolighed, hvilket sees deraf, at da vi nu endelig maatte overskikke en af vores Middel imod ham til H. R. 1680, og det faldt Mag. Peder

nostro sub sigillo, teste Vice-Cancellario nostro dilecto. L. S. Wind.

Mag. Wiingaard slap altsaa for Faldsmaal Straffen, og Landemodets Dom var for saa vidt tilsidesat, ligesom Provsten heller ikke fik nogen Oprensning for hans mange Drillerier. Imidlertid Hevnen og Straffen udeblev ikke, thi Dagen efter d 26 Aug. 1682 paadømtes ved H. R. en anden Sag, imellem ham og Bispen, M. Foss, der lagde Grunden til hans senere ugunstige Skjebne og Afsættelse, efter en ny Forseelse imod successor Biskop Bornemann. - Anledningen til denne Sag var en Yttring af Mag. W. i Biskoppens Huus til ham selv i Overværelse af nogle Provster i Aaret 1677, at Bispen var ham for nær i de Rettigheder, som hans Formand før ham havde havt i Embedet; denne Yttring tog Biskoppen meget ilde op, men lod sig dog bevæge til at tilgive ham den, fordi den var brugt i en privat Conference inden lukte Døre, og dernæst fordi det var en vanskelig Tid, man da levede i, og endelig fordi han haabede, Mag. W. skulde dog engang erkjende sine Fejl, fortryde dem og forandre sig. Imidlertid slog dette Haab fejl, thi 5 Aar derefter. d. 27 April 1682 indvæltede Mag. W. sig atter paa Biskoppen paa det offentlige Landemode i Stiftamtmandens og alle Provsternes samt mange andre gode Folks Nærværelse, hvor Bispens ustraffelige Redelighed allermindst burde disputeres, og uden at det vedkom den Sag, der forhandlede, og brugte de samme fornærmelige Udtryk „at Biskoppen gik ham for nær i de Rettigheder, hans Formænd før ham havde nydt; hvilket var Skolen til mærkelig Brøst og Skade." Biskop Foss androg da paa, at Commissarier udnævnedes, nemlig Stiftamtmanden St. Hondorff (*dorst?*) og Provsterne P. Reenberg Clausen og P. Ægidisen til at dømme i denne Sag,

og faldt da deres Dom saaledes d. 30 Mai 1682 „Saa.som Mag. Mog. W. uden al Skjel og given Aarsag haver i et offentligt Provstemøde og for en siddende Ret d. 27 April næstafvigte, skriftligen og af beraad Hu indvæltet sig paa Superintendenten og beskyldt ham, som den der skulde være ham for nær i hans Rettighed, som hans Formænd før ham nydt og havt haver, Skolen til mærkelig Brøst og Skade“, samme sin Beskyldning haver han halstarrigerr endda villet forsvare, uanseet Superintendenten klarligen og nøjagtigen beviste sig aldeles intet i nogen Maader eller i nogen af Mag. W.s angivne Poster at have handlet, men tvertimod som en retsindig Biskop retraadig, redelig og oprigtig alting at have omgaaets, at det er kommen Skolen til mærkelig Gavn og Bedste; da vide vi ikke rettere at dømme, end at Mag. Mogens bør for førstkommende Provstemøde og for samme siddende Ret, hvor han Biskoppen beskjæmmede, der og Biskoppen enten han lever eller dør nøjagtig efter en, som ham skal forelæses, skriftlig Concept at erklære og deprecere, og derhos skriftlig at reversere sig efter denne Dag hørsømmelig og lydlig sig mod sin Superintendent og Øvrighed at forholde, saafremt denne Sag ikke skal stande ham aaben for. Udi det Øvrige, som han saa modtvillig og halstarrig uden nogen Bevægelse til Føielighed udi i sine ugrundede og ubeviislige Beskyldninger continuerer, (hvilket og videre befrygtes for) da hvis han dette ikke gjør og raader Bod paa den Brøst, der han kan rette sig udi, da lide efter Ordinantsens F. L XXXVI. Den paa Processen anvendte Bekostning haver han og at betale."

Mag. Mogens var, som man kan formode, ej fornøjet med denne Dom, men indstevnede den for Højeste-Ret, hvor han søgte nærmere at bevise sin Uskyldighed og sin Beredvillighed til Forlig med sin Biskop, samt endelig, efter

de forskjellige Forsøg, han forgjæves derpaa havde gjort, sin fulde Grund og Føje til at sige og skrive, at Biskoppen var ham for nær i de Rettigheder, hans Formænd før ham havde havt, Skolen til mærkelig Skade og Brøst. Han søgte at godtgjøre, at han først ved Stiftamtmanden og siden ved den residerende Medicum practicum Hr. Dr. Niels Jespersen havde tilbudet Biskoppen Satisfaction for de Udtryk, hvilke Biskoppen ansaae for saa ærerørige, men alt forgjæves. Han holder sig især til den Omstændighed, at Bispen ved at indvikle ham i mange Processer, har gjort ham mindre skikket til med den fornødne Sindsroe og stadige Vedholdenhed at skjenke Skolen udeelt sin hele Tid og Flid, som jo maatte være Skolen til Skade, endvidere at Biskoppen ei havde forhjulpet ham og hans Hørere og Disciple til deres lovlige Indtægter og Stipendier efter Fundatserne, hvilket jo og var og maatte være Skolen til mærkelig Brøst. Hans mange Klageposter over Bispen giver ikke liden Oplysning om Skolens daværende Tilstand og kunne i mange, Henseender vel synes af den Beskaffenhed, at de maatte vække grundet Misfornøjelse hos en Rector, der skal virke med Tilfredshed, men da de fleste vare en Følge af Tidens Indretninger og da gjældende Anordninger, der bleve hævdede med Biskoppens rnaaskee lovlige, maaskee anmassede Superioritet paa den Tid over Alt Skolerne i mere eller mindre Grad vedkommende, kunde disse Klager ikke falde Biskop Foss in specie til Last og altsaa ei undskylde Mag. Mogens's haarde Udtryk desangaaende. Dommen gik derfor ogsaa ved H. R. Mag. M. imod og blev d. 26 Aug. 1682 afsagt saaledes:

„Comrnissariernes Dom bør ved Magt at stande og Mester Mogens Wiingaard for første holdende Landemode

gjøre og underskrive den forelagde Afbedelse og Forpligt, og dersom han siden sig imod forskrevne Forpligt forseendes vorder da at have forbrudt sin Bestalling. For den paa Processen anvendte Bekostning bør Mag. Mogens betale trediver Rixdaler".

Denne Dom blev exequeret ved næstfølgende Landemode d. 11 Oct. 1682, da Mag. W, selv oplæste den skriftlige Erklæring, Afbigt og Forpligt, som H. R. ommelder, som og for Retten strax blev underskrevet og forseglet, saaledes lydende:

„Saasom jeg Mog. W., Rector scholæ udi Aalborg haver høiligen forgrebet mig imod min kjære Hr. Biskop, den ædle og velærværdige Mand, Dr. Matth. Foss, idet jeg d. 27 April 1682 for Provstemodet i Aalborg havde udi et Indlæg, som jeg indlagde for Retten udi en Sag, som Kirkeskriveren Søren Lange havde imod mig paa Ø. og V. Hassings Kirkers Vegne, iblandt andet indført disse ubesindige Ord: „at jeg nødes til for hans kgl. Maj, allerunderdanigst at andrage, om ikke hans Velærværdighed var mig for nær i min Rettighed, som min Formand for mig nydt og havt haver, Skolen til mærkelig Brøst og Skade", saa kjender jeg hermed og for alle vitterligt gjør, at jeg ingen Føje eller Aarsag haver havt til denne Beskyldning, som jeg min Superintendent tillagt haver, men revocerer alle de Ord, saasom ubeviislige i alle Maader og aldeles usagte, og beder hans Velærværdighed paa det allerydmygeligste om Forladelse, at han mig denne grove Forseelse for Guds Skyld vilde tilgive, samt anlover hermed al tilbørlig Lydighed i hvis hans Velærv. mig paa sit Embeds Vegne befalendes vorder, saa og saadan Flittighed, Aarvaagenhed

og Vindskibelighed i min Skoletjeneste, at hans Velærv. aldrig skal have nogen billig Aarsag over mig at klage; og skulde jeg, det Gud forbyde, mig herimod nogensteds forbyrde, da skal denne grove Sag staae mig aaben for; det jeg med egen Haand og Signete bekræfter. Actum Aalborg Provstemode d. 11 Octb. 1682.

M. Wiingaard.

L. S.

At Mag. Mogens vel neppe af hjertet gjorde eller kunde gjøre denne Afbigt og Bekjendelse, men at det kun skete af Tvang, viser tydeligt alt hvad han i sit Indleg for højeste Ret, Bispens Forhold imod ham ved kommende har anført, og da disse Yttringer oplyse ikke alene M. W.'s Sindelag, men og for en stor Deel Skolens daværende Tilstand og Rectors store Afhængighed af Biskoppen i sin hele Embedsførelse, synes det ei overflødig at anføre samtlige Forsvarspunkter hver for sig :

- 1) beklagede han sig, at Biskoppen ved en Proces mod ham angaaende V. og Ø. Hassing søgte ham for Faldsmaal og paadrog ham derved svære Bekostninger, hvilket var Uret, som H. R.s Dommen af 25 Aug. 1682 udviste; at det ikke var den eneste Sag, Biskoppen saaledes indviklede ham uforskyldt i, at han for sin Part hidtil ikke har kunnet forebygge nogen Sag, samt at Skolen, som udkræver et heelt Menneske, maa deraf have Skade, at Rector hvert Aar skal underbrydes med Processer.
- 2) fremdeles at Biskoppen, som Aalborgs Hospitals Øvrighed, dispenserede Forstanderen Søren Jensen Glimsholt til at nægte saavel Rector, som underhavende Locater og Disciple deres gl. forfaldne

Løn og Restance, indtil en H. R.s Dom nødte Søren Jensen at erlægge samme og betale W. Processens Omkostninger, som Biskoppen dog bevilgede Forstanderen at godtgjøre sig i Hospitalets Regnskab. - Ligeledes i Sagen mellem Rector og Conrector Biørn, samt Ø. og V. Hassing Kirker, vilde Biskoppen heller ikke lade det komme til Afregning, førend H. R. kjendte derimellem, som kostede Rector mange Penge; men Provsterne derimod, som maatte møde W. for at forsvare deres Landemodes Dom, bevilgedes af Biskoppen et Sammenskud af 1 Mk. for hver Præst i Stiftet til at give Budolphi Sgp. Provst Reenberg, der reiste over til H. R., paa samtlige Brødres Vegne. - Alt dette var Skolen til mærkelig Skade og Brøst. Saavel at han som Rector indvikledes uden Skyld og Brøde i saa langvarige Processer, som og at hans Locater og Disciple ei fik deres forfaldne Løn uden speciel kgl. Befaling og H. R.s Dom, hvilket Bispen kunde have forebygget ved at disponere Hospitals Forstanderen til at opfylde sin Pligt, istedetfor at lade Hospitalets Fattige og samtlige Præster i Stiftet contribuere til Processen imod Rector og Skolen.

- 3) besværede han sig over, at Bispen satte Provsten til Inspector over Skolen uden Hs. Maj.s Tilladelse, da han mener, at i Stæder hvor Biskoppen residerer har Bispen Inspection, og ikkun Sgpræsten i saadanne Stæder, som ei var Sæder for Bisper. Vel kan det være sandt, som Bispen siger, at, naar Rector gjør sin Pligt, kan det være ham det samme, hvormange Inspectorer der ere; men svarer W. Inspectorer ere Msker, og jo flere Msker, desto flere mskelige Fejl og Skrøbeligheder, og denne Inspector (Provst Reenberg,

Sgp. ved Budolphi) kan ikke gavne Skolen andet end bruge den til sin egen Tjeneste, saasom han nogle Gange har misbrugt Hørerne til Stevningsmænd og Disciplene til hans Arbeide, indtil Rector lod sig forlyde med, at Hs. Maj.s Skole ikke maatte saaledes misbruges.

- 4) at Biskoppen havde taget Musikkens Direction fra ham uden Skyld og Brøde, og uden Lov og Dom og overdraget den til Conrector Biørn, og desuden sat en Cantor extra scholam, som en Hører hidtil var og derfor nød sin Contingent. Vel havde Biskoppen, foranlediget af et kgl specielt Missive, at han skulde lade Musikkens Direction blive ved Rector som hidtil sædvanligt, igjen overdraget W. samme, men med Cantor lod han det blive uden Forandring, hvorved Skolen har tabt 137 Rdlr. 2 Mk., som den ellers havde nydt ved Bryllupper, Barnedaab, Præstevielser og Provstemoder, og Rector deraf for sin Part 1/3 (45 Rdlr. 76 Sk.). Desuden har Skolen derved tabt andre Indtægter, som Cantor extra scholam imidlertid har nydt, som f. Ex.: 15 Rdlr. aarlig af Byen; 20 Rdlr. aarlig af V. og Ø. Hassing Kirker, hvilket i 6 Aar udgjør en ikke ringe Sum.
- 5) klagede Mag. W. over, at han istedetfor at nyde Korn in natura af nogle Tiender, som ligge til Rector scholæ fik aarlig af Hospitalet kun 50 Rdlr. Penge.
- 6) klagede han over, at nogle Skolens Stipendier til Beløb 115 Rdlr., som af salig Biskop Koning vare forsømte at indfordre, og om de ere indfordrede, da ikke til Skolens Disciple uddeelt; og da han siden bad Biskop Foss, at han maatte forskaanes for Disciplenes Krav og Fordring, som ikke havde faaet disse Stipendia, og at

- han maatte erholde, hvis han havde forskudt til en Deel af dem, tilstædes det ei.
- 7) Begjerede han, at han maatte erholde den gamle Skolebog, som hans Formand havde conscriberet til Brug for Rector scholæ, da han Intet havde om Skolens Beskaffenhed og ikke vidste, om der var skeet nogen sær Forandring siden, som vedkom Disciplenes Stipendia m, v.
- 8) At Degnekornet maa efter Ordinantsen komme Skolen og ingen Andre tilgode, og at de Sogne, som ligge paa 2 Miil nær Aalborg, maa tage som hidtil deres Degne af Skolen, eller i dets Sted contribuere den 4de eller 5te Part af Embedet til Skolen. Han anker over, at 9 Tdr. Byg blev given Chistopher Jacobsen, emerito collegæ scholæ, og en Christopher Gyngge nogle Tdr. Korn, som Bispnen havde forundt ham, hvilket han anseer Skolen til Skade.
- 9) Paastod han, at Skolens Penge efter Donationerne i rette Tid burde distribueres eller i Mangel af at være indkomne siden til Discipline med Renters Rente udgives.
- 10de Post angaaer 4 Tdr. Korn, som 4de Lectie Hører tilforn har nydt af Sundby, men nu ikke længere nyder.
- 11te Post paastaar Rectors Rettighed efter Ordinantsen selv at forsørge sig med Hørere, som under ham skal tjene.
- 12te Post. At ingen uden testimoniis maa begive sig til andre Skoler, langt mindre pædagogier eller Pigeskoler maa tilstædes.
- 13de Post. At Rector selv maa transferere (opflytte) i Skolen som forsvarligt kan eragtes, da det ellers er Skolen til Skade, da en Deel Disciple formedelst Ophold forlade Skolen, andre blive dovne, nachlæssige og

forsømmelige, naar de sidde over deres Tid, docentibus til stor Fortræd, Harme og Møisommelighed.

Biskop Foss derimod paastod, at Rector M. Wiingaard i den 13de og 14de Post selv har forvoldt den Medfart, der er viist ham, og det

- a) ved sin Forsømmelse,
- b) ved sin slette,
- c) ved sin beklagelige Information,
- d) fordi han saae mere paa Forældrenes blinde Begjering og andre Commoditeter end paa Disciplenes Bedste.

Herimod forsvarede sig Mag. Mogens i sit Indlæg for H. R, saaledes:

Først hvad Forsømmelse angaaer, vil jeg ikke troe, at Hs. Velærv. Biskoppen kan bevise mig saadant over, ikke engang at Skolen to Timer, end sige mere, er forsømt, uden jeg i Skolens Sager og i Skolens og mine egne Indkomster har været impederet, enten ved Ed. kgl. Maj.s højeste Ret, eller med Ed. kgl. Maj.s Cancellie, og naar jeg i saadant har været indviklet, saa har jeg dog ved Conrectoren Skolen forsynet, uden anno 1680 jeg var i Kbhvn., og da skrev hans Velærv. til, at jeg i mine egne partikulære Sager maatte vorde licenteret. *Dernæst* beklager Hs. Velærv. over min slette Information. Til det at afbevise maa jeg allerunderdanigst producere

- a) mine testimonia academica,
- b) velædle velb. Resenii testimonium, som var min privatus præceptor,
- c) min Adkomst til Skolen, som skeet i sal. Dr. And. Andersens Tid, ved salig Dr. Ostenfeld og Sr. Vitus

Bering, begge Ed. kgl. Maj.s Assessores i H. R. og fundamentale Mænd, der jeg efter oft vel bemældte, da vidtberømmelige, nu sal, hos Gud, deres Commendation var bevilget først at være Conrector, da har jeg gjort min Prøve i Skolen offentlig for Alle docendo, ikke aleneste i velædle vel ærv. sl. Dr. And. Andersens og min sal. Formands Præsense, men og i alle de geistlige og lærde Mænds Nærværelse, som dertil vilde lade sig finde, og der rectoratus scholæ ved min Formands Svaghed syntes snart at ville blive ledig, da commenderede Bispen sal. Dr. And. Andersen mig til Hs. høje Excell. Eders kgl. Maj.s Hr. Cansler, højædle og højvelb. Hr. Ped. Retz, hvorpaa jeg strax fik Eders kgl. Maj.s naadigste Befalingsbrev; siden haver jeg dimitteret til Akademiet nogle til 100 Disciple, af hvilke ikke ere rejicerede uden 1 alene, og ingen conditionaliter admitterede uden 2 eller 3, som skete den allerførste Gang, hvilke jeg ikke kunde holde tilbage, at jeg jo endelig maatte skille mig ved dem baade for deres Alders Skyld og fordi de sadde ved de Øverste, og jeg vidste de gjorde intet godt siden, men alene kunde fordærve de andre; den som blev rejiceret havde det sig saaledes med. - Og om at Skolen var vel beskikket, der hans Velærv. min høitærede gunstige Hr. Biskop Dr. M. Foss kom til Staden, kjendes allernaadigst deraf, efterat han havde examineret den hele Skole, saa transfererede og flyttede hans Velærv. selv af alle Lectierne, og næste Aar derefter, da der skulde skee Dimission til Akademiet, da confererede han efter flittigst Examen, at der maatte flere forskikkes til Akademiet end jeg vilde; og Hs. Velærv. haver selv approberet mange af mine Disciple til Præster i sit Stift,

han haver selv sat mine egne Disciple til de øverste Høreres Pladser i Skolen, saasom Hr. Jens Ibsen til 5te Lectie og Hr. Søren Christensen til 4de L., som nu begge ere Præster, og end dette, som mere er, Hs. Velærv. haver taget en af mine Disciple til at informere sin Søn Niels Foss og en anden Mands, og dimitteret dem med sit testimonium til Akademiet, og dersom det endnu skal gjælde, da vil jeg udstaae min Prøve her paa Akademiet, enten præsidendo eller opponendo, ja ogsaa docendo: at jeg intet taler om, at Hs. Velærv. min høitærede Hr. Biskop var selv rector magnificus paa Akademiet, da jeg promoverede in Magistr., og haver med sin egen Haand approberet moxen alle mine honores paa Akademiet, samt mine testim. acadamica.

Fremdeles angiver han, at jeg ved beklagelig Information haver tvunget ham til selv at disponere alting; hvilket anderledes med mange Præsters og andre lærde Mænds Kundskaber og Missiver kunne bevises, at de med største Taknemmelighed ere fornøjede med min Information og deres Børns Optugtelse.

Det fjerde han angiver er, at jeg seer mere paa Forældrenes blinde Begjæring end paa Disciplenes Bedste; da veed Hs. Velærv. vel, at man beskedentlig og høflig skal omgaaes Forældre, som sætte deres Børn til Skolen, men aldrig skal bevises, at jeg haver forsat noget Barn, uden jeg haver fornummet saadanne fyrige ingenia, at de inden en kort Tid kunde emergere og snart overgaae de andre; men formedelst Ophold ere endeel blevne dovne, endeel bortløbne fra Skolen, og tage sig ingen Ting til, endeel lokkede til andre Skoler uden testimoniis, saasom min egen Søstersøn Laur. Sommer, som tog fra 5te Lectie i Aalborg

Skole, og nu i disse Dage er kommen i Rectoris egen Lectie her i Kbhvn.; undertiden ogsaa maa jeg renuncere dem ved universel testimoniis fra 5te Lectie enten til Skoler eller Akademiet, saasom udi dette Aar en ung Herremand ved Navn Friderich Ackeleje, der med største Berømmelse gik de 4 nederste Lectier igjennem mindre end 4 Aar, men den femte Lectie holdt ham mod clocentium attest udi 3 ganske Aar. Nogle Aar tilforn er det gaaet mig ligesaa, at der i tre samfulde Aar ikke een er opflyttet udi Rectors Lectie, hvor jeg da maatte have rernitteret een Discipel fra Norge hjem til sine Forældre, uden jeg vilde give ham testimonium vitæ at passere med, hvor han kunde komme; og vil nu høitærede Hr. Biskop retsindigen eftertænke, hvorledes nogen kan forestaae et Skoleembede, naar han maa i Intet kalde sig Hørere efter Ordinantsen, naar han intet maa flytte Disciplene efter deres Capacitet, naar han Intet maa dispensere udi Disciplenes beneficiis dem tilgode, da vil jeg ydmygeligst formode, at hans Velærv. skal selv overdrage alting til mig at dispensere, ligesom min Formand før mig nydt og havt haver; skeer det ikke saa forsvarligen, saa er jeg strafskyldig. Det er Eders kgl. Maj.s allernaadigste Befaling, at jeg mit Embede med største Flid og Vindskibelighed skal forrette og for saadant mit Embede og Bestilling nyde hvis Indkomme og Rettighed mig med Rette bør og mine Formænd for mig nydt og havt haver; hvorledes det paa tjenstlige Maade i overskrevne Poster Skolen til Gavn og Bedste skee kan, det stilles i allerdybeste Underdanighed til Eders kgl. Maj.'s naadigste Paakjendelse. - M. Wiingaard m. m. Kbhvn. d. 25 Aug. 1682 (Dagen før H. R.s Dommen faldt, der dømte ham til Afbigt og skriftlig Forpligtelse, saaledes at han skulde have sit Embede forbrudt, hvis han siden forsaae sig imod denne osv. som

foran anført).

Denne Dom og denne skriftlige Forpligtelse blev endelig 1½ Aar derefter Fundamentet for hans Afsættelse først ifølge en Provsterets Dom, fældet af Aalborg Præsteskab: Provst Reenberg, Sgpr. Hans Ramløse, Capellanerne Gjessing og Kies samt Hospitalspræsten And. Mathiesen d. 4 Febr, 1684, siden stadfaestet ved en Landemodsdom paa Conventhuset d. 9 April 1684 og endelig af Hs. Maj, confirmeret ved et kgl. Rescript.

Biskop M. Foss var imidlertid død 8 Juli 1683 og hans Eftermand Biskop Henrik Bornemann (see bl. Rectorer ved Metropolitanskolen Nr. 18) udnævnt s. A. i Slutningen af Juli. Allerede in den Aarets Udgang forløb Mag. Mogens sig imod sin nye Biskop.

Hvad det angaaer at Biskopperne beskyldte ham for Udygtighed og Efterladenhed i Ungdommens Underviisning og i denne Henseende beraabte sig paa de kjøbh. Professorers Vidnesbyrd om, at de fra Aalborg dimitterede sædvanlig bestode slet i Examen, samt at de Testimonier, de medbragte, vare matte og slet tidarbeidede, saa finder Pontoppidan disse Paastande for ubegribelige, da M. W. var en dygtig Akademiker, der allerede paa Valkendorfs Collegium og Regentsen havde udgivet flere Disputatser, der vidnede for ham, og ligeledes efter sin Afsked ved gode Oversættelser af Florus og Curtius, samt ved adskillige latinske og danske Digte tilstrækkeligt beviste sin Erudition og sit Genie.

De sande Grunde til disse Stridigheder vare, som Akterne noksom udvise, Drilagtighed, Stridighed og Ulydighed imod Biskoppen fra Wiingaards Side, Bagtalelse og Skumlerie fra Conrectors Side, og endelig geistligt Hovmod og hierarchisk Myndighed, som fandtes hos Biskop

Bornemann og Aalborg Cleresie. Efter sin Afsættelse levede han i nogen Tid paa sin Gaard Rostgaard i Vendsyssel, begav sig derefter til Kbhvn., hvor han udgav ikke faa Skrifter, der optoges baade hjemme og udenlands med meget Bifald. 1698 arbeidede han paa en *relatio danica de enurgemenis Tistadiensibus*, for hvilke han vistnok efter sin Karakter og personlige Forhold har havt en særegen Interesse, da hans forhadte Modstander den sledske Conrector O. Biørn her stod aldeles blottet i sin sande Skikkelse; saa meget mere maa det undre os, at det ikke udkom da Wiingaard levede endnu 1710, da han 12 April d. A. som gammel og syg erholdt 6 Rdlr. af det Hoepnerske. Legat til fattige syge Studenter. Den 30 Octbr. 1709 skrev han et Liigvers over Dr. Hektor G. Masius. Det kgl. Bibliothek skjænkede han 1699 en gammel Pergaments-Codex af Justinus (see Nyerups Skildring af Danmarks ældre og nyere Tilstand 2, 250). I en Samling af Bryllupsvers paa Stiftsbibliotheket i Aalborg findes af ham et ved Rector i Kbhvn. Søren Gluds og Anna Leths Bryllup 23 Novbr. 1696 (*ret curieus*) og et til Prof. Christian Worms og Kirstine Tistorphs Bryllup 13 Juli 1699. Naar han døde er uvist. En yngre Mogens Wiingaard, der 1735 tog Bacellaureigraden findes nedenfor blandt Hørerne ved denne Skole Nr.

Sml. Thura valv. sch. ap. og Idea p. 83. Nova litter. var. Balth. 1699 p. 273. Pontoppidan A. E. D. IV, 582. Zwergius, Sjell. Cler. 653. I. Suhm, Samling. til dansk Hist. I, 294. Tauber 1840 S. 143-6, 1844 S. 44-6. Werlauff, Histor. Antegn. til L. Holbergs 18 første Lystspil. 1858, S. 264-67.

Udtog af Peder Syvs Boglade, hvori Wiingaards Oversættelse af Florus omtales og hans Stiil og usædvanlige Fluctuationer criticeres (cfr. Christen Jacobsen bl. Hørere Nr. 12).

Worms L. L. 2, 59 og 3, 864, Nyerups L. L. 667.

15. Mag. Søren Ware, f. 1644, var en Søn af Jens Ware; naar han deponerede har jeg ikke kunnet udfinde; men han blev 1668 Conrector (i Aalborg?), 1684 Rector her, 4 Novbr. d. A. underskrev han Eden som indsat Rector; 7 Juni 1686 tog han Magistergraden i Kbhvn.; ved kgl. Rescr, dat. Gottorp 10 Juli s. A., bevilgedes han at maatte nyde Conrectoratets saavel som Rectoratets Indkomster, da Conrectoratet altsaa ved Mag. Oluf Biørns Afskedigelse foreløbig ophævedes; ved et Rescript af s. D. fritoges Skolemesteren og Hørerne i Aalborg for de hidtil sædvanlige Aftensangs Prædikener (Landemodes Protok.). Han maa have været temmelig stræng og ubillig imod sine Collegaer, thi under 14 Juli 1701 gav Biskoppen ham en alvorlig Admonition om at begegne sine Collegaer med større Humanitet (Bircherods Dagbog). Han havde Vanskeligheder med at faae sin Lønning, hvilket sees af, at han endelig fik udvirket en kgl. Befaling dateret Koldinghuus 26 Martz 1712 til Magistraten i Aalborg om at forskaffe Rector hans resterende Løn 425 Slettedaler for 8½ Aar. (Hofmans Fund.) † begr. 12 Decbr. 1712 i Aalborg.

G. i Aalborg 14 Sept. 1686 m. Margrethe Elisabeth *Würger*, f. 1662. † begr. 9 Juli 1733 i Aalborg. Hun var vistnok fra Lubeck og var en Søster til Bispinde Bornemann (11 Børn, hvoriblandt Jens Vare, (dep. 1713 fra Aalborg og omtales hos Tauber 1840, S. 142) der ved sit Testament skjænkede Aalborg Stifts geistl. Enkekasse 12,000 Rd., en Gave, som hans Søster Ane Vare, Enke efter Mag. Peter Hovedstrup (der dep. 1702 fra Aarhus Sk.) ved Testament af 22 Dec. 1773 betydeligt forøgede. Sml. Hofman Fund. XI, 525.

Sml. Thora v. sch. 648, Idea p. 83. Hofmans Fund. IV, 79--80. Bircherods Dagbog 1, 392.

16. Mag. Mathias de Thestrup, f. 10 Februar 1688 i Nakskov, hvor hans Fader Mag. Frants Thestrup (der findes blandt Rectorer i Nyborg Skole) dengang var Provst og Sgp., senere (15 April 1709) Biskop i Aalborg. Hans Moder var Else Mule. Han deponerede allerede 1703 (immatr. 19 Juli, dimitteret tilligemed sin nedennævnte Broder Christen af Faderen); 28 April 1704 Baccalaureus; blev Decanus paa Communitetet; 8 Marts 1706 cand. theol. (illum, der 6 Juni 1709 blev omskrevet til Laud.); 3 Mai 1709 tog han hom. Pr. (Laud.); s. A. reiste han udenlands understøttet med 300 Rdl. i 3 Aar af sin Slægtning Geh. Rd. Mathias Moth, efter hvem han var opkaldt. Han drog først til Rostock, derfra til Wittenberg, hvor han studerede; rejste derpaa gennem Tydskland, Frankrig, England og Holland og opholdt sig i Berlin, Dresden, Paris, London, Amsterdaxn, Leyden og fl. St. Efter 2½ Aars Rejse kom han hjem 1711 og blev kort derefter Rector ved Skolen i Thisted, hvor han dog ikke blev længe, da hans Fader 19 Decb. 1712 gav ham Kaldsbrev som Rector i Aalborg ⁵), kgl. cfr. 3 Jan. 1713, hvorpaa han blev indsat 20 Apr. s. A.; 26 Mai 1714 tog han Magistergraden i Kbhvn.; 28 Aug. 1716 blev han des. Landsdommer i N. Jylland og Cancelliraad, saaledes at han beholdt Rectoratet indtil han kunde erholde Løn som Landsdommer; 1726 nedlagde han Rectoratet, og købte s. A. af Justitsraad Benzons Enke og Arvinger Mariager Klosters Gaard og Gods; 16 Octbr. 1733 virk. Justitsraad; 29 Jan. 1741 Etatsraad; s. D, optagen i den danske Adelstand med Navnet de Thestrup; 26 Marts 1751 blev han paa Grund af Svagelighed efter Ansøgning entlediget

⁵ s T. som han udnævnte sin nysnævnte anden Søn Christen (der findes bl. Conr. Nr. 6) til Com•ector ved denne Skole.

som Landsdommer, dog med Bibeholdelse af sin Gage, medens hans Søn Frants s. D. beskikkedes i dette Embede; 20 Oct. 1766 oplevede han sit Guldbryllup. † 17 Juni 1769 paa Mariager Kloster (begr. i Mariager Kirke i sin Arvebegravelse, over hvilken han har ladet indrette en Døbefont med Fundats af 19 Aug. 1755. (Hofm. Fundat. 3, 85). Til Aalborgs lat. Skole har han legeret 3 Lejevaaninger, der senere bort solgtes for 333 1/3 Rdlr. (Hofm. Fundat. IV, 116); ogsaa oprettede han 12 Aug. 1766 et Familielegat for Enker og et til Understøttelse for en Student ved Universitetet. - Som Forfatter optraadte han blot 1708 og 1709 med tvende disputat *chronologicæ criticæ de Simeone*. Ved Gavebrev af 27 April 1724 skjenkede hans Fader Biskop Frantz Thestrup 100 Slettedaler, hvoraf Renten skulde tillægges en fattig Discipel i Aalborg som Flittigheds Belønning. (Hofm. Fundat. IV, 126-7).

G. 20 Octbr. 1716 i Aalborg m. Sidsel (Cæcilia) Maria *Verchmester*,⁶) f. 1693 (døbt 22 Juli), † 2 Jan. 1771 paa Mariager Kloster, D. af Borgemester Henrik Verchmester i Aalborg, f. 1628 i Malmø, † begr. i Aalborg 19 Oct. 1715 og Maren Grotum, f. 1658, g. 30 Marts 1680, † begr. 15 Mai 1713.

Sml. Adresse Cont. Eft. 1769 Nr. 94 og 109. Stats Journal 1769 S. 64. Gjessings Jubell. II, 1, 146-49 og I, 180 Tabell. Jyd. Efterretn. 1769 S. 234 og 1771 S. 15. Lenguick "Rasmus Petersen ske Thestrup" S. 8. Worms Litt. Lex. 2, 474. 3, 725-6.

⁶ I Anledning af hans Bryllup trykkedes i Kbhvn. to Blade i Folio Lykønskingsdigte fra de 4 Hørere ved Aalborg Skole, nemlig: Mogens Brøstvang, Mathias Hemmer, Palma Beata (♂: Poul Basballe) og Knud Scott.

17. Mag. **Thomas Hopp**, f. 24 Januar 1692 paa Leerbek i Vendsyssel, var en Søn af Knud Hansen Hoppe, senere Ejer af Kjærsgd, † begr. 3 Jan. 1739, en Broder til Viceadmiral Iver Hansen Hoppe og Ane Thomasdatter, f. 1671, † begr. 25 Juni 1743; blev sat i Aalborg Skole, hvorfra han deponerede 1710 (immatr. 22 Juli); 8 April 1715 cand. theol. haud. illaud.; var 1716-21 Huuslærer i Øsløs Præstegaard hos Peter Steenstrup; blev 1721 Subrector, 1722 Conrector i Aalborg; 30 Juli s. A. Magister i Kbhvn.; 1726 Rector i Aalborg (indsat 18 Oct.); 18 Decb. 1733 Consistorialraad; han meddeelte Bidrag til Marmora Danica. † i Aalborg 31 Jan. 1742 (begr. 13 Febr.). Wille Høyberg siger om ham (Hesperus 4, 107-8): Min sidste og fornemste Lærer Consistorialraad og Rector Hopp var den allerudueligste Lærer, jeg nogensinde har kjendt, hvad enten han var en Dosmer eller et dovent Creatur, hvilket sidste jeg dog helst troer. Imidlertid kan jeg sige ham dette til Vanære, at jeg i de to Aar, jeg sad i Mesterlectie under ham, aldrig lærte et eneste Ord af ham, undtagen dette, at han tvang os Alle til at lære en Hoben udenad, uden at forklare os det Allerringeste deraf; og derimod corrigerede aldrig nogen Stil for os, saa at han nok var bleven Rector uforskyldt, men NB. ikke uden Betaling, thi han gav aarlig Pension til sin Formand Thestrup. Det eneste, som kan siges ham til noget Æreminde, er, at han ikke viste sig som nogen Bøddel, men heller propter bonum lucriforem saae saaledes igjennem Fingre med Alting, at det gik til i hans Tid, som fordem i Israels Dommeres Tid, da Enhver gjorde som ham godt tyktes (Judic. 21).

G. 4 Nov. 1723 m. Mette Munchardt, døbt 19 Dec. 1699, † begr. 20 Juni 1743, D. af Andreas M., Kjøbmand i Aalborg, † begr. 17 Dec. 1709 og Gjertrud

Pedersdatter. Af 11 B. deponerede en Søn Andreas Munchardt Hopp fra Aalborg 1746, † 26 Juli 1789 som Sgp, i Torneby og Hvidstrup i Vendsyssel. Han nævnes med 7 andre Børn hos Hvas, om Fam. Hvas 1, 97.

Sml. Kallske Manuskriptsaml. p. d. kgl. Bibl. Nr. 495 p. 38 og P. K. Paludans Aalborg Stifts Presbyterologi; Hofmans Fundat. IV, 74 og 279 (gav ved Skjøde af 20 Decbr. 1735 50 Rdlr. til sin Begravelses Vedligeholdelse i V. Hassing K., der da han selv medens han levede holdt den vedlige, ved hans Død var stegen til 67 Rdlr, 3 Mk.). Tauber, 1840 S. 58-59. 1844 S. 19.

18. Mag. Ludvig de Hemmer, f. 1710 i Ribe, hvor hans Fader Dr. med. Christopher de Remmer var Stadsphysikus og Provinsialmedikus (see bl. Drr. med. Nr. 35), Moderen Sophie Stoudt. Deponerede 1727 fra Ribe Skole (immatr. 19 Febr.); ... Baccalaur.; 12 Juli 1730 cand. theol. laud. Blev Alumnus paa Borchs Collegium og Decanus paa Communitetet; 20 Juni 1735 Magister i Kbhvn.⁷); 1736 6te Lectiehører ved Metropolitanskolen og

⁷ Til hans Ære har Casper Kølischen skrevet efterfølgende Vers:

Nobilissimo et præclare docto Lndovico de Hemmer,
supremam philosophiæ lauream die 21 Juni 1735 mascule expressuro
iutimo amicæ consuetudinis raptu
cecinit

Christianus Kølischen.

(imprimatur C. Thestrup).

Quot lauris, Hemmere, tibi devincta Minerva est!
Sertaque quot meritis nectat Apollo tuis!
Hæc modo philosophi deceant insignia frontem,
Te neqvit hoc doctum destitni se decus.
Insitaque in partu hæc modo sint tibi carmina, qui tu
Detrectare queas, quod tibi congenitum?
Maternum si stemma velis, si stemma paternum,

Illico de cunis semina laurus habet.
 Te dudum et genuisse Pater jurabit Apollo
 Pallas et ad præsens te peperisse decus,
 Junctæque hæredem cupiaut habuisse camoenæ
 Jus primogeneum tu polyhistor habes.
 Tandem ipsi et nupero est conflictu extorta Brabeutæ
 Laurea, non ultra tendere posset opus.
 Tolle igitur strenuum caput, et cape digna labori
 Præmia digna ansu, mi Ludovice tuo.
 Fatidica est, quæ te viridis circumambiat, arbos,
 Virtutem innumeris fructibus esse tuam,
 Fatidica est, quantos fructus hæc planta datura est,
 Quantaque Res in te Publica possideat.

Sic sacra gemmas parturit aureas
 Nec marcet unquam laurus Apollinis
 Dum noverit virtus honestos
 Dumque suos habet ars amantes.
 Hinc festa lux est, qua rubeam suis
 Nectit coronam Phoebus amasiis,
 Qua præmium solvit labori,
 Ingenuosque remuneratur.
 Hæcserta Phoebus porrigit et tibi
 Amice, paucos inter amabilis,
 Nec laurus est vulgaris, istam
 Sed tibi porrigit ut supremam.
 Tantos honores gratulor, et tux
 Vellem, coronæ mittere flosculos,
 Sed quis sit usus flosculorum?
 Dedecorant magis ac decorant.
 Quod majus autem: matua debiti
 Amoris in te pignora porrigam,
 Tuaque quantum sorte læter,
 Hæc mea sint tibi vota testes.
 Laurus virescat, marcida serius !
 Floresque spargat fronde tibi nova,
 Quales peroptas ipse ! credas
 Nil mihi carius esse votis.

Chordegne ved vor Frue Kirke; 30 Marts 1742 *Rector i Aalborg*; 22 Juli 1746 Professor philos. extraordinarius. † 16 Jan. 1763 (begr. 27 Jan.). Hans Orden og Nøjagtighed roses af hans Discipel Prof. Dr. theol. Joh. Henr. Tauber (see Bloch: *Fyenske Geistl.* 1, 435). Foruden en Lykønskning til Frederik V Nytaarsdag 1761 (Aalborg 1761. 4) er han i Litteraturen kun optraadt 1732-5 med nogle latinske Collegiums Disputatser.

G. 1) 23 Mai 1742 m. Else Cathrine *Kølichen*, f. Dec. 1720, † b. 5 Mai 1745, D. af Mag. Christian *Kølichen* (der dep. 1701 fra Metrop.), Capellan ved Frue Kirke i Kbhvn. Deres Datter Sophie Christiane Hemmer, døbt 30 April 1745, g. 27 Juni 1770 m. Mag. Søren Nielsen Gudme (der dep. fra Viborg Sk. 1747), Sgp. i Ærøeskjøbing, hvem Svigerfaderen 1762 afstod Rectoratet i Aalborg. hvilket han dog ikke erholdt, da Hemmer døde forinden denne Afstaaelse var bleven kgl. confirmeret.

G. 2) 6te Juli 1746 m. Johanne *Hauch*, f. 24 Juni 1729 paa Gaarden Attrup i Kjær H. i Vendsyssel, † 15 Sept. 1794, D. af Peter Hauch til Attrup i Hammer Sogn, f. 20 Mai 1698, † 21 Oct. 1742, og Anne Cathrine Trapp, f. 1703, † 19 Mai 1770. Af hendes 7 Børn blev Iver de H. (f. 17 Decbr. 1757, dep. fra Aalb. Sk. 1776), 1787 Stiftspræst p. Vallø, † 1823.

Sml. Gjessing Jubell. III, 344 Tab. 3 og III, 408 Tab. 2. Thorup 1824 S. 42. Worms L. L. 1, 421. 3, 320. Nyerups Litt. Lex. S. 241.

Eodem cum patre raptu hæc accinit filius.

Caspar *Kølichen*.

19. Mag. Georg Frederik Stampe Thestrup, f. 1 April 1718 (eller efter en Gravskrift af Broderen Fr. Th. 4 Jan. 1718) i Dannemare paa Laaland, hvor hans Fader Mag. (Nr. 1257) Ole Thestrup, f. 22 Juni 1684, deponerede 1696 Naksk., † 1736, en ældre Broder af ovennævnte Rector Mathias de Thestrup (Nr. 16) var Sgp. Moderen var Johanne Dorothea *Athken* fra Stokkernarke, f. 1693, † 15 Juli 1753. Han deponerede 1734 fra Aalborg Skole, ved hvilken han allerede 1735 (altsaa i en Alder af 17 Aar) blev ansat som Hører i 4de Lectie; 8 Juli 1740 tog han Magistergraden i Kbhvn.; 3 Juni 1741 Conrector, 23 Juni s. A. kgl. Bestalling, dog svarede han sin Formand til 1748 100 Rdlr, aarlig, og 2 April 1763 *Rector* ved Aalborg Skole; 13 Aug. 1777 v Justitsraad, † 8 Sept. 1778, begr. 15 Sept. Gottschalck. holdt d. 16de paa Skolen Tale over ham og over Biskop Dr. th. Broder Brorson, der var † 29 Aug. 1778 ⁸) blev begravet d. 14 Sept. og indbød dertil ved et Program i maanedl. Tillæg til Jydske Efterretn. 1778 S.107, Hans ejegode Mildhed og virksomme Lemfældighed roses af hans Discipel Professor Johan Henrik Tauber (J. C. Bloch, Fyenske G. 1, 435). Hans herlige Mildhed, usædvanlige Gaver til at være fattelig for den studerende Ungdom, sær kjærlige og sagtmødige Omgang mærkes med Taknemlighed af hans Discipel Rector Ole Kraft (J. C. Bloch, F. G. 1, 459). I Litteraturen har han kun ladet sig bemærke ved 2 latinske Programmer for 1769 og 1770.

G. 28 Jan. 1750 i Aalborg m. Anne Elisabeth *Michaelsen*, f. 4 Febr. 1720, † 9 Decbr. 1785.

Sml. Jydske Efterr, 1767 Nr. 4 og 19. 1768 Nr. 35. 1769 Nr. 9 og 17. 1770 S. 94. 1772 S. 62 og 639, 1773 S. 526. 1778 Nr. 37, S.

⁸ Han findes bl. Rectorer i Lemvig Nr. 18, bl. Drr. Theol. Nr. 77.

107. Maanedl. Tillæg til Jydske Eft. 1778 S. 109 (hans Gravskrift). Gjessing I, 480, Tab. 1. Lengnick "R P. Thestrup" S. 6. Tauber 1840 S. 133. Nyerups Litt. Lex. S. 605.

20. Mag. Hans Gottschalck var født 29 Jan. 1734 i Himmeløv ved Roeskilde, hvor hans Fader Lars Gottschalk var Degn; han var altsaa en ældre Broder af Mag. Johan Gottschalck, der findes bl. Conrectorer i Slagelse Nr. 4. Han blev af Faderen sat i Roeskilde Skole, fra hvilken han deponerede 1751 (immatr. 31 Juli); 22 Juli 1752 tog han Baccalaureigraden; 1755 blev han Alumnus paa Borchs Collegium; 1757 Decanus paa Communitetet; 1758 3die Lectie-Hører ved Kbhvn.s Skole; 28 Jan. 1760 cand. theol. (laud.); i Mai s. A. Hører i 4de Lectie i Aalborg Skole; 4 Aug. 1761 tog han Magistergraden i Kbhvn.; 8 Juli 1763 erholdt han Bestalling som Conrector; 18 Jan. 1776 blev han adjungeret og succederende Rector og 1778 virkelig Rector s. St. 29 Oct. d. A. blev han indsat af Biskop Dr. Cr. Beverlin Studsgaard (Wandal Maanedl. Eft. 1778 5.114.) I Sept. 1782 blev han Medlem af det Norske Videnskabernes Selskab. 27 Jan. 1804 blev han entlediget i Naade med Pension. † 19 Juni s. A. Han har udgivet adskillige Programmer.

Ole Kraft roser i sit Levnet (hos J. C. Bloch, F. G.1, 459) meget sin Conrector G. for hans grundige og smagfulde Underviisning i Sprogene og hans skarpsindige og tydelige Foredrag, hvorved Philologie blev ham et behageligt Studium, da han ved den gode Grundvold, G, havde lagt, siden med Lethed og Nytte kunde arbeide i dette Fag. Gottschalck var en lærd. Mand og et vittigt Hoved, der ofte kunde vække Latter ved sine vittige og moersomme Indfald; men hans Styrelse af Skolen manglede, navnlig i

hans senere Aar, den fornødne Kraft. (Sml. Aalborg Borgerblad udg. af Bech 1847 Nr. 19, Art. „Emm. Tauber“.)

- G. 1) 4 Juni 1764 i Kbhvn. m. Cathrine Margrethe *Junge*, f. i Odense 17 Marts 1736, † i Aalborg 22 Jan. 1790 (begr. 29 s. M.).
- 2) 8 Febr. 1798 Enkemadame Anne Margrethe Hviid, f. *Knudsen*, Enke efter Controlleur Michel Fielsted Hviid, † 17 April (begr. 22 April) 1797.

Hans Børn vare:

- 1) Sophie Gottschalck, f. 18 Juli 1765, † 25 Sept. 1829.
G. 22 Oct. 1783 m. Dr. th. i Kiel Claus Vilh. *Claudi* (der 1770 dep. fra Ribe Sk.) Provst og Sgp. ved Budolphi K. i Aalborg. (Sml. Erslews F. L. 1, 287. Suppl. 1, 317.)
- 2) Christiane G., f. 3 Juni 1766, † i Hals i Febr. 1851.
G. 24 Juni 1790 i Budolphi K, m. Amtsprovst Peter Adam *Obel*, Sgp. i Hals (der dep. 1784 fra Aalborg Sk.), f5 Mai 1764 i Gudum, † 20 April 1819.
- 3) David G., f. 19 Juli (7 Jan. Ersl.) 1770, dep. 1788 fra Aalborg Sk., 26 Nov. 1802 Sgp. i Aars og Haubroe (Vib. St.), † 25 Oct. 1828
G. 29 Sept. 1797 m. Anne Marie *Olrik*, f. 2 Jan. 1768 i Hels., † 20 Dec. 1849 i Roeskilde (D, af Justitsraad, Viceborgm. Chr. Magnus Olrik i Hels.) (Sml. Erslew 1, 501. Suppl. 1, 578.)
- 4) Christian Frederik Temler G., f. 31 Oct. 1772 (15 Oct. Barfod, Danrn. Geistl.), dep. 1791 fra Aalborg Sk., 5 April 1799 Sgp. i Odder, † 28 Feb. 1861 som *Jubellærer*, 19 Marts 1849 R. af D, fra 2 Mai s. A. at regne.

- G.1) m. Anne Palene Behr, f. v. *Hoff*, † 1823, D. af Lieutenant Hans Edv. Christian eller Henr. v. H. og Cathr. Koppe, samt Enke efter Otto Christopher Behr, Præst i Odder, † 1799, s. Lengnick v. Hoff, S. 3.
- 2) 1824 Adamine Vilhelmine v. *Voss* (døbt i Fredericia 3 Juni 1778, † i Decbr. 1825), D, a Kammerherre, Oberst Johann Gustav v. V. og Frederikke Sophie v. Pentz, jvfr. Erslews Suppl. 3, 690, Not. 6.
- 5) Christian Michael Rottbøl G., f. 1778, † b. 13 Aug. (7 M. gl.).
Sml. Jydske Efterr. 1804 Nr. 51, 55, 58. `Vorms 1, 358-9. 3, 256 og Nyerups Litt. Lex. S. 196-7.

21. Mag. Rasmus Severin Kisbye, var f. 3 Febr. 1754 i Odense, hvor hans Fader Mag. Hans Rasmussen Kisbye (f. 1 Marts 1684 p, Falster, dep. 1703 fra Nykjøbing Skole, † 10 Nov. 1758) var Professor i Theologi ved Gymnasiet (smL J. C. Bloch, F. G. 1, 319-23. J. Barfod, F. G., 2, 122.) Hans Moder Helene Ambrosia Brinck, f. 21 Feb. 1715., † 17 April 1788 i Kbhvn., var en Datter af Mag, Ivar Brinck, Provst og Sgp. ved Nicolai Kirke i Kbhvn. . Han blev 1765 optagen i 4de Lectie af Odense Kathedralskole, opflyttedes 1770 paa Gymnasiet og deponerede 1771 ved Kbhvn.s Universitet (imm. 25 Sept.). Tog 2 Juli 1772 den philosophiske Examen (laud) og blev derefter Alumnus paa Ehlers's Collegium, hvor han udgav adskillige Disputatser; underkastede sig 12 Juni 1777 theologisk Attestats (laud.) og tiltraadte s. A. understøttet af det Ehlerske Reisetipendium en Reise til Tydskland, hvor han i 3 Aar

studerede i Leipzig og Göttingen. Erholdt efter sin Hjemkomst ved en Cancelliskrivelse af 24 Aug. 1782 Tilladelse til at fritages for Magisterconferents imod at lade sin Afhandling trykke og fik saaledes 27 Sept. 1782 Magistergraden i Philologien, efterat have udgivet sin Afhandling *de disciplina Arcani in vetere ecclesia*, Haun. 1782, der var en omarbejdet og forøget Udgave af en Disputats, som han allerede 1776 havde udgivet. 21 Aug. s. A. beskikkedes han til Conrector ved Kathedralskolen og Inspector Seminarii Fredericiani i Bergen. Herfra forflyttedes han 27 Jan. 1804 til Rector ved Aalborg Kathedralskole, men allerede 7 Mai 1811 blev han efter Ansøgning i Naade og med Pension entlediget med Titel af Professor (med kgl. Bestalling af 31 Mai s. A.) (6 Cl. Nr. 13). Gav siden indtil 1820 Undervisning i Latin og Tydsk i denne Skole. † 1 Sept. 1826. Han var en flittig og kundskabsrig Mand, æret og elsket af Alle. Legems Sygdom og Smerter, et svageligt Syn, en elsket Hustrus og 2 Sønners Død vare haarde Prøvelser for hans Alderdom, hvilke han dog bar med Taalmod og Resignation.

G. 1782 m. Ivarikke de Brinck Seidelin, f. paa Hagededgaard (døbt 25 Oct.) 1754, † 29 April 1826 i Aalborg; næstældste D. af Conferentsraad Hans Dider. de B. S., Stamherre til Eriksholm og Holbeks Ladegd., f. 3 Aug. 1720 i Kbhvn., † 5 Marts 1778 s. St., og Ingeborg Pedersd. Bering, f. 15 Sept. 1727 i Horsens, g. s. St. 23 Mai 1746, † 22 April 1796. (sml. Gjessing Jub. 2, 2, 301-2.)

Sml. J. C. Bloch, F. G. 1, 322-23. Aalborg Avis 1826 Nr. 87. Thaarup, Fædrenel. Nekrolog S. 465-6. Kbhvn.s Skilderi 1826 S. 152-3. Thisted's Repertorium 1, 56. 68. Elmquists Læsefrugter 45 B., S. 6. 6. Gjessings Jub. II, 2, 301. Worms L. L. 3, 419 og 951. Nyerups L. L. S. 309. Erslew F. L. 2, 28. Suppl. 2, 48. Hundrups, Philol. Cand.

II, 14-15. Lengnick, Hans Seidelin S. 8 (hvor Børnene findes).

22. Emmanuel Tauber, f. 5 Juni 1776 i Horsens, var ældste Søn af den lærde og høitfortjente Skolemand Dr. Theol., Prof. Johan Henrik Tauber, Rector i Horsens (1773-81) derpaa i Odense (til 1787) og i Roeskilde (til 1808). Under Faderens Veiledning udvikledes hans sjeldne Evner og kjerlige Hjerte; i Decb. 1787 blev han af Faderen indsat i Roeskilde Kathedralskole, hvorfra han 1793 dimitteredes til Universitetet; d. 7 April 1794 underkastede han sig den philologiske og 11 Oct. s. A. den filosofiske Examen med Udmærkelse, men antoges allerede 10 Jan. 1795 af Faderen som vikarierende Hører (istedetfor Saxtorph) ved Roeskilde Skole, ved hvilken han 15 Sept. 1797 blev ansat indtil videre som 2den Lectiehører, dog saaledes at han, saalænge som 5te Lectiehører Mag. Schultz fungerede som Conrector, skulde besørge dennes Parties i 5te Lectie. Om de vanskelige Forhold, hvorunder han virkede i sine første Læreraar i Roeskilde Skole og om deres Indflydelse paa ham som Lærer og Rector, yttrede han sig 50 Aar senere saaledes : Daa var det kun ved Guds naadige Bistand og min erfarne Faders hensigtsmæssige Styrelse og opmuntrende Færd, at jeg heldigt kjæmpede mig igjennem de Vanskeligheder og Ubehageligheder, som naturligviis maatte møde mig som 19 Aars Yngling, der som Lærer i den samme Skole, jeg som Dimittend noget over et Aar i Forvejen havde forladt, nu skulde undervise Skolens 2de nederste Klasser, imedens de egentlige faste Lærere vare i Hovedstaden for at studere til Embedsexamen. Hvad Agtelse kunde jeg vel vente af Lærlinge, der tildeels havde været mine Meddisciple og efter Skoleskik tilforn havde tiltalt mig med det broderlige Du? Hertil kom, at Flerheden af dem

vare vilde og forsømte Børn, der ikke let lode sig styre og ave. Da lærte jeg, hvad siden i mit Skoleliv ofte er kommen mig meget til Nytte, med Sagtmodighed og Velvillie, ivrigt og utrætteligt at arbejde paa mine Disciples Fremgang og Forædling, og derved tiltvinge mig deres Agtelse og Kjærlighed. Det var i min Rectors og faderlige Lærers Fodspor jeg vilde træde, og jeg følte snart, at dette Sindelag og en blid med Alvor blandet Behandling viste den rigtige og bedste Vei til Ynglingens Hjerter. - I 1800 indtraadte han, medens der blev vikarieret for ham ved Roeskilde Skole, i det pædagogiske Seminarium, som han forlod i Oct. 1801 efterat have aflagt de befalede Prøver; s. A. vandt han Universitetets Guldmedaille for Besvarelsen af det philologiske Priisspørgsmaal (sml. Badens Universitets-Journal IX S. 14); s. A. udnævnedes han til (fast) 5te Lectiehører ved Roeskilde Skole. Efterat have tilbragt 11 lykkelige Aar som Lærer ved Roeskilde Skole udnævnedes han 27 Dec. 1805 til Conrector ved Aarhus Rathedralskole. Erindringen om de 6 Aar, han under Stougaards Rectorat tilbragte i denne Embedsstilling var indtil hans sidste Livsaften en Rigdom af glade og dyrebare Minder. Hvor højt Rector Stougaard skattede hans Begavelse og Lærervirksomhed, kan sees af en Indstilling, han gjorde om ham til Universitetsdirectionen, hvor han blandt andet yttre: "Jeg har kjendt faa eller ingen med en saa rask Sindighed, den Aands Blidhed, den Sjæls Jevnhed, den aldrig hvilende Virksomhed og de skjønne didactiske Gaver som Hr. Conrector Tauber, hvorved han er en sand og uskatterlig Vinding for min elskede moderlige Skole." I Aarhus overtog han Underviisningen i Latin i 4de (d. e. øverste) Classe og i Græsk i 4de og 3die Cl. Den 1 Mai 1811 udnævnedes han til Rector for Aalborg Kathedralskole (ved Bestall. af 31 Mai s. A.) og fra denne

Udnævnelse skriver sig en ny Æra for Skolen, der trængte til Gjenfødelse, da den ved de forrige Rectorers Svaghed var geraadet i Forfald. Om det end var ham smerteligt at skilles fra mange kjære Venner i Aarhus og om end Tanken om de mange sørgelige Forhold, der vilde hæmme hans heldbringende Virksomhed, kunde ængste ham, saa maatte han paa den anden Side ansføres af Forventningen om ham, der i en Alder af 35 Aar var udseet til at gjengive Skolen dens tidligere Anseelse, og af sin kjære Faders Ønske, saa at han, som han selv har sagt, med Glæde greb Leiligheden til efter Evne at gavne den By, hvor hans Fader var født og havde modtaget sin første videnskabelige Uddannelse. Hans Virksomhed bar snart Frugter. Den tøilesløse Raahed, der havde hersket i den tidligere Tid, forsvandt lidt efter lidt. Ladhed og Uvidenhed afløstes af Flid og Lærelyst; Studenten fra Aalborg Skole satte ei længere en Ære i at svire og sværme, men i at være flittig; derfor stod Skolen ved Taubers Entledigelse ligesaa høit i Agtelse, som den ved hans Tiltrædelse var ringeagtet. Hvad Strængthed ikke vilde have formaaet, udrettede han ved Blidhed og Kjærlighed; thi hans Blidhed var blandet med Alvor, og hans Kjærlighed var ikke Svaghed. Han var en klog Mand, der forstod sig paa det menneskelige Hjerte; hvor han troede, at et godt Ord vilde finde et godt Sted, formanede han som en Ven, som en Fader, men hvor hans milde Advarsel intet frugtede, der forstod hans Dadel at trænge igjennem, der var han stræng og ubøielig; derfor var han ogsaa agtet og elsket af sine Disciple. Hans Underviisningsfag vare Latin, Græsk og Dansk. 14 Decbr. 1822 erholdt han Prædikat af Professor (Rang i 6 Cl. Nr. 13). Et stærkt Beviis paa sine Disciples Kjærlighed modtog han i Aaret 1836, da der i Anledning af hans 25 Aars Embedsjubilæum som Rector, af de fra

Aalborg Skole Dimitterede, der da opholdt sig i Kbhvn. stiftedes et Mindelegat (paa 40 Rd.), der bærer hans Navn til Understøttelse for en trængende Student fra Aalborg Skole (sml. Dagen 1836 Nr. 57); d. 28 Oct. s. A. udnævnedes han til R. af D. D. 10 Jan. 1845 feirede han under almindelig Deeltagelse sit 50 Aars Embedsjubilæum, der sluttedes med at Skolens Lærere og Elever arrangerede et Bal paa Compagnihuset; s. D. udnævnedes han til Etatsraad (3Cl. Nr. 9); ligeledes overraskedes han s. D. med et nyt Beviis paa Medborgernes og ældre Disciples Agtelse og Hengivenhed, idet der blev stiftet et Legat paa 1000 Rd., under Navn af Em. Taubers Jubellegat, hvoraf Renterne aarligen uddeles til 2 Disciple i Aalborg Skole (sml. Selmers Univers. Aarbog 1845 S. 233-4). En smertefuld Sygdom havde allerede dengang afbrudt hans Lærervirksomhed paa Skolen, og hvor meget end hans Medborgeres og Disciples Erkjendtlighed og Kjærlighed glædede ham, var dog Oldingens Livskraft brudt. Han følte det og søgte om Entledigelse, der tilstodes d. 10 Mai s. A. i Naade med Pension.

Han beskæftigede sig derefter med at samle Bidrag til Personalhistorie, men hans Helbred nedbrødes mere og mere, og den gamle Mand leed, men med Taalmod og Hengivenhed. For ret at fatte hans Charakter maa man erindre den sjældne Rjærlighed, hvormed hans Blik fulgte de Ynglinge, der vare udgaaede fra hans Skole, den inderlige Deeltagelse, hvormed han hørte om dem, den Glæde, der fyldte hans Hjærte, naar det gik dem godt, og den Redebonhed, hvormed han hjalp baade med Raad og Daad.

Ei blot i den Embedsstilling, der var ham anviist, søgte han at gavne, men ogsaa i en videre Kreds. Aalborg Byes

Sparekasse skylder ham sin Tilværelse, og han nævnes med Erkjendtlighed som den, der har bidraget meest til Oprettelsen af Stiftsbibliotheket.

Han hørte ei til de Lærde, der berige, Verden med Skrifter, idet han blot har udgivet nogle Skoleprogrammer, hvoraf 3 (f. 1840, 41 og 44) indeholde betydelige Bidrag til Aalborg Skoles Personalhistorie, men han var en højst kundskabsrig og dannet Mand og sin Plads fuldkommen voxen. Beskeden og tarvelig i sit Liv, underholdende og vittig i Omgang, retsindig og velvillig i sin hele Færd, var han maaskee mere elsket end de fleste Mennesker blive det. † 31 Jan. 1847 i Aalborg. "Hans Sjæl gik til Kjærlighedens Hjem, hvor der er Fred og Salighed. Velsignelse hvile over hans Minde," (Hans Portrait er 1846 lithogr. af Bærntzen.) G. 11 Oct. 1806 i Roeskilde m. Johanne Christiane *Jensen*, f. *Clausen*, f. 8 Marts 1771 (efter Daabsattesten; andensteds 18 Marts 1773), † 25 Sept. 1849 i Houlberg Præstegd., D. af Kjøbmand og Kirkeværge ved St. Knuds Kirke i Odense Claus Clausen og Maria Kryssing, og Enke efter Cantor ved Roesk. Domkirke og Lærer i Vokalmusik og Tegnekunst ved Roesk. Domscole (1792), † i Roesk. 13 Juni 1803 i 43 Aar, Hans (ikke Henning) *Jensen*, hvis Søn Johan Christian J. er Sognepr. i Hovelberg og Granslev. Han var en trofast og kjærlig Fader. Hans lykkelige Ægteskab var barnløst, men flere end een erstattede han Tabet af en Fader. (Sml. Lengnick Kryssing S. 3.)

Sml. Hertel, Beskrivelse over Aarhus Domkirke, 2, 496-7. Tauber, E. G., Hist. schol. cath. Aarh. p. 157. Hundrups Skolekal. 1843 S. 3; 1845 S. 14-15. Taler og Sange i Anledning af Em. Taubers Embedsjub. 10 Jan. 1845. N. Nielsen ved Em. Taubers Grav 9 Febr. 1847 (vedføjte hans Tale ved Indvielsen af den nye Skole i Hals)

Aalborg 1847. Aalborg Stiftstid. 1845 Nr. 8. 1847 Nr. 23-29. Aalborg Borgerven 1847 Nr. 19-20 (der her, ofte ordret, er benyttet). Dansk Konversationslex. VIII, 1535. Fr. Hvass, Samling af Meddelelser om Fam. Hvass, 1, 57. 2, 173. Erslews Forf. Lex. 3, 207-8. Suppl. 3, 350-1.

23. Dr. phil. Poul Hagerup Tregder, f. 21 Juli 1815 i Kbhvn., er en Søn af Etatsraad Eiler Hagerup Tregder, Chef for Revisionscontoiret under Generalpostdirectionen, f. 25 Marts 1778 paa Kongsberg, som 1797 tog Bergexamen ved det kgl norske Bergseminarium, ved hvilket han s. A. constitueredes som Lector og 13 Oct. 1810 tog dansk juridisk Examen, † 24 Sept. 1858 i Kbhvn., og Marie Magdalene Thams, f. 22 Oct. 1782 i Eidsborg i Norge, g. 22 Oct, 1814, † 26 April 1853 i Kbhvn., D. af Provst Johan Peter Th., Sgp. i Eidsborg. I 1822 blev han Discipel i det v. Westenske Institut, hvorfra han 1832 dimitteredes til Universitetet. Ved examen artium opnaede han laud. p. c. i alle Fag og erholdt saaledes Universitetet *Sølvmedaille*; det næste Aar blev han udmærket ved den philologiske og filosofiske Examen. Han studerede derefter Philologi, og erhvervede sig i 1837 Universitetets Guldmedaille for Besvarelsen af det philologiske Priisspørgsmaal for 1836 om det Historiske og Antiquariske i Demosthenes's Tale imod Aristokrates (jfr. Selmer, Aarvog 1837 S. 91). Underkastede sig d. 16 Novbr. 1838 den philologiske Embedsexamen med Charakter laud. un. cons., og 30 April 1838 aflagde han denne Examens praktiske Prøve med Charakteren laud.; i Efteraaret 1839 blev han Lærer i det v. Westenske Instituts øverste Classer først i Græsk, senere tillige i Latin. D. 19 Oct. s. A. disputerede han for Magistergraden ved Kbhvn.s Universitet (☉: Dr. philos. 10 Mai 1854), og holdt derefter i 3 paa

hinanden følgende Vintersemestere som Privatdocent Forelæsninger ved Universitetet over forskellige græske Forfatteres Værker; blev 19 Aug. 1843 ved kgl. Resolution ansat som constitueret Lector i latinsk Litteratur ved Sorø Akademi, med Forpligtelse til tillige at overtage Forelæsningerne i den græske Litteratur; og allerede den 26 Aug. udnævntes han (i en Alder af 30 Aar) til Rector for Kathedralskolen i Aalborg; 6 Oct. 1853 Professor (Rang 5 Cl. Nr. 8); 12 Marts 1857 Medlem af Commissionen angaaende Forandringer i de lærde Skolers Undervisningsplan; 1 Jan. 1859 R.*; 23 Mai 1863 udnævnt til Rector for Sorø lærde Skole og Opdragelsesanstalt fra 23 Aug. s. A. at regne. Hans Portrait er 1856 malet af J. C. Richardt og lithographeret af J. W. Tegner & Kittendorff. Foruden en Udgave af Ciceros Tuscul. Disput. og en græsk Anthologie, har han til Skolebrug udgivet Græsk Formlære, der 1861 udkom i 4de Udgave, og er oversat paa Tydsk, Schleswig 1867; (af S. L. Povelsen), Haandbog i den græske og lat. Litteraturhistorie, Kbhvn. 1845 (2 Udg. 1856; 3 Udg. 1867), hvoraf der i 1847 udkom to tydske Oversættelser i Marburg og Braunschweig og en hollandsk i Groningen 1851. Den latinske Litteraturhistorie er ogsaa oversat paa Svensk (Upsala 1855). Kort Udsigt over den græske Kunsts Historie, Aalborg 1846, og Haandbog i den græske Mythologi (Kbhvn. 1853; 2 Udg. 1861, 3 Udg. 1868), ogsaa oversat paa Tydsk (af S. L. Povelsen) og Hollandsk. Desuden har han som Rector udgivet de sædvanlige Indbydelsesskrifter til Examinere eller andre Højtideligheder, samt flere litteraire Anmeldelser og anonyme Artikler i forskjellige Tidsskrifter.

G. 8 Aug. 1848 m. Charlotte Amalie *Recke*, f. 25 Febr. (efter Døbesedlen 24 Febr.) 1832 paa Valdemarskilde

ved Slagelse, D. af Capitainlt. Johan Ad. v. d. Recke, Ejer af Sohngaardsholm ved Aalborg og 2den Hustru Cathrine Møller.

Sml. Autobiographi i Bangs Universitetsprogram ved Salvings og Kroningsfesten 1840 S. 52, samt i Indbydelsesskriftet til Højtideligheden paa Aalborg Kathedralskole d. 14 April 1848 S. 7-9. Hundrups Philol. Cand. I, 98-99 Nr. 156 og II S. 25. Erslews F. L. 3, 394-5 og Suppl. 3, 459-60. O. G. Lundh, Ætten Thams S. 18-19 (hvor Descendentsen findes). Lengnick, Fam. v. d. Recke S. 5. Aalborg Skoleprgr. 1864 S. 56.

24. Dr. phil. Georg Frederik Vilhelm Lund, f. 28 Juli 1820 i Nykjøbing i Sjælland, hvor hans Fader Krigsraad Carl Ferdinand Lund (en S. af Justitsraad Jørgen L. († i Kbh. 8 Juni 1823, henved 80 A. gl.) og Birgitte Sophie v. Bergen, f. 8 Mai 1760, † 1837), f. 28 Octb. 1786, deponerede 1806, † 4 Dec. 1831, da var praktiserende Læge; hans Moder Anna Louise Christine Høy, f. 21 Juni 1795, g. i Kbh. 9 Juni 1819, † i Nykjøbing p. F. 8 Jan. 1859. Da Faderen var bleven ansat som Distriktschirurg paa Vestmannøe ved Island, fulgte han i Foraaret 1828 sine Forældre derop; men reiste i 1831 kort før Faderens Død tilbage til Kbhvn., hvor han 1 Jan. 1832 blev optagen som Discipel i 2 Classe i Metropolitanskolen; fra denne Skole dimitteredes han 1837 til Universitetet, ved examen artium erholdt han (2 l. p. c. Lat. og Fransk, 9 l. og I hill. Arithm.) ligesom næste Aar ved den philosophiske Examen (3 l. p. c. 6 laud.) Hovedcharacteren laudab.; dimitterede i sine Studenteraar privat til Universitetet, første Gang 1839 alene, senere i Forbindelse med J. L. Ussing; blev i Aug. 1841 Lærer i Græsk i den christianshavnske Borgerdydsskole, og

derefter i Latin og Hebraisk i de højere Classer i den københavnske Borgerdydsskole, hvormed han vedblev, indtil han forlod Kbhvn. D. 10 og 11. Mai 1842 underkastede han sig philologisk Embedsexamen med Characteren laud. (42 P.) og blev umiddelbart derpaa Medlem af Lyceum; d. 8 April 1843 constitueredes han som Lærer ved Nykjøbing Kathedralskole, hvorpaa han d. 27 s. M. aflagde den philolog. Examens praktiske Prøve, hvorved han erholdt laud, unan. cons. D. 14 Juli s. A. erholdt han fast Ansættelse som Adjunct og 30 Juni 1845 udnævntes han til Overlærer ved samme Skole, hvor han underviste i Latin, i nogen Tid i Dansk og i de senere Aar tillige i Græsk og Fransk i de højeste Classer. D. 23 Aug. 1845 disputerede han for Magistergraden ved Kbhvns. Universitet (10 Mai 1854 altsaa Dr. philos.); i Sommeren 1847 foretog han en Udflugt til Tydskland; d. 28 Juli 1862 bevilgede H. M. Kongen ham Dispensation fra hans Embedsforretninger i Skoleaaret 1862-63 for at kunne anvende sin Tid til videnskabelige Arbejder, imod at han med Bibehold af sin Lønning stillede og lønnede en Vikarius; concurrerede i 1863 med Svend H. Grundtvig og K. J. Lyngbye for Docentposten i Nordisk Philologi ved Kbhvns. Universitet (s. Lindes "Meddelelser" 1857-63, I 157-59); d. 25 Juli 1863 udnævntes han til Rector ved Aalborg Kathedralskole, saaledes at han havde at tiltræde det nye Embede d. 23 Aug. s. A. Han overtog her Undervisningen i Latin og Græsk i 7 Classe og i Fransk i øverste Realclassen. D. 31 Oct. blev han indsat i sit Embede af Stiftets Biskop, Dr. P. C. Kierkegaard. D. 4 April 1868 forflyttedes han i lige Egenskab efter afdøde Prof. F. C. Ingerslev til Aarhus Kathedralskole, festligligholdt 8 s. 111. sit 25 Aars Embedsjubilæum, og 17 s. M. optoges han som Medlem af det kgl. danske

Videnskabernes Selskabs historiske og filosofiske Classe. Foruden sin Magister (Doctor) Disputats de parallelismo syntaxis Græcæ et Latinæ, usu Casus Genitivi demonstrato, har han leveret forskjellige Udgaver af de klassiske Forf. til Skolebrug (saaledes Ciceros de officiis. Kbhvn. 1849, Cato major og Lælius 1851 (2. Udg. 1867), Vergils Æneis 1-2, 1856, Udv. Taler af Demosthenes 1-2. 1853) samt nogle kritiske og exegetiske Skrifter desangaaende, ligeledes forskjellige Skrifter om det oldnordiske Sprog, samt en Udsigt over den græske Litteraturs og Kunsts Historie og den Latinske Litteraturs Historie (1856). Desuden forskjellige Bidrag i Tidsskrifter og Blade.

G. 26 Sept. 1843 m. Anna Emilie *Fuglede*, f. 26 Juni 1816 i Kbhvn., D. af Toldassistent og D. M. Jens Andersen F., f. 1785, † 19 Decbr. 1849 i Kbhvn., og Marie Cathrine Hansen.

Sml. Authobiographi i Universitetsprogrammet til Reformationsfesten 1845 S. 35-6. Jfr. J. Barfod, F. G. 1, 124-5. II 321. Hundrup, Skole Calender 1843 S. 168 og 1845 S. 33. Philol. Cand. 1, 104-5, Nr. 164. II 26. Erslew F. L. Suppl 2. 251-3. C. Paludan-Müllers Indbydelsesskr. fra Nykjøbing Cathedralsk. 1864, Skolefterretn. f. 1863-64, S. 3-14.

25. Dr. philos. **Johannes Nicolai Georg Forchhammer**, f. i Kbhvn. 20 Marts 1827, er en Søn af af døde Conferentstraad, Dr. philos. Johan Georg Forchhammer, f. 26 Juli 1794 i Husum, Professor i Mineralogi ved Kbhvns. Universitet og Directeur for den polytechniske Lærestalt, Ephorus for Valkendorfs Collegium, Secretair i det kgl. danske Videnskabernes Selskab og Formand i Directionen for Selskabet for Naturlærens Udbredelse, Commandeur af Dannebrog og af Nordstjernen og Dannebrogsmænd, † 14 Decbr. 1865 i

Kbhvn. (sml. Erslew F. L. 1, 450-54 og Suppl. 1, 499-505) og sammes Hustru Louise Christiane Fugl, f. 17 April 1804 i Kbhvn., g. 29 Mai 1826, † 17 Aug. 1831 i Kbhvn. Den 1 Oct. 1839 blev han indsat som Discipel i Metropolitanskolen, hvor han fik Plads i 3die Classe. Fra denne Skole dimitteredes han 1843 til Universitetet. Ved examen artium erholdt han Charakteren laud. (6 laud. p. c. 5 laud. og 1 hill.). D. 2 April og 4 Nov. 1844 underkastede han sig den philologisk-philosophiske Examen med Udmærkelse, idet han fik laud. p. c. for alle Fag. Han studerede derefter Philologi og blev i August 1845 Lærer i Borgerdydsskolen paa Christianshavn i Latin og Græsk (til Aug. 1851). D. 8 og 9 Novb. 1849 underkastede han sig den philologisk-historiske Skoleembeds Examen med Charakteren laud. (50 P.) og d. 22 Jan. 1850 aflagde han samme Examens praktiske Prøve med samme Udfald (30 P.). Den 28 Sept. 1852 disputerede harn for Magistergraden (d. s. 10 Mai 1854 Doctorgraden) i Philosophien ved Kbhvn.s Universitet og tiltraadte s. A. med offentlig Understøttelse en videnskabelig Udenlandsrejse navnlig til Italien, hvorfra han vendte tilbage i Juli 1855, og var i 1855-59 Smithsk Stipendiat. I 1856 blev han atter Lærer i Borgerdydsskolen paa Christianshavn. D. 28 Aug. 1859 beskikkedes han til Overlærer ved Kathedralskolen i Aalborg. D. 18 Oct. 1866 valgtes han til 4de Landstingsmand for 7de Landstingskreds og havde Sæde i Rigsdagsforsamlingen 1866-67 og 1867-68, nedlagde sit Mandat i Juli 1868. D. 27 Mai 1868 beskikkedes han allernaadigst til Rector ved denne Skole fra 23 Juli s. A. at regne.

Han har udgivet (anonymt) Latinsk Læsebog for de første Begyndere, Kbhvn. 1846 (2den Udg. Kbhvn. 1865 under Navn, 3die Udg. Kbhvn. 1868), og quæstiones criticæ de vera commentarios

Cæsaris - emendandi ratione. Hafn. 1852 (Magisterdisputats).
 Desuden en Mængde Afhandlinger, Opsatser og Anmeldelser i
 forskjellige Tidsskrifter, saasom i Udsigt over det philol. histor.
 Samfunds Virksomhed 1. Veii og Vejenterlandet (en Monographi). 2
 Kritiske Bemærkn. ang. Talerne og Brevene hos Sallust. 3. Forum
 Romanuum efter de nyeste Udgravninger. 4. Om de Billedværker, der
 knytte sig til Personer i den romerske Sagnhistorie. 5. Dio
 Chrysostomus's Liv og Skrifter. 6. Om Palimpsester og særligt om
 Granius Licinianus. 7. Den romerske Cultur i den nedre Rhonedal. 8.
 Litterær-historiske og crit. Bemærkninger om Skriftet „ad Herennium.
 I det romerske archæologiske Sels. Annaler for 1854: Beskrivelse af
 nogle Grave fundne ved Pæstum og Capua

I Steenstrups danske Maanedsskrift: En Oversigt over det antike
 Roms Vandforsyning med et Sideblik til vore kjøbenhavnske Forhold.
 2. Nøglen til det etruskiske Sprog. 3. Niels Vibe Stockfleth, siden i
 Folkelæsning, 3: Smaastykker. Ved Udvalget for Folkeoplysnings
 Fremme. (Særtryk. Kbhvn. 1868), 4. Betragtninger over B. v.
 Schinkels Minnen ur Sveriges nyere historie. 5. Billeder af Sverrigs
 Historie navnlig efter den 13 Marts 1809. 6. Gustav d. 4 Adolph og
 den finske Krig. m. K. 7. Napoleon I's Forhold til Norden og særligt
 til Danmark. 8. Den norske Lutherstiftelse. 9. Christian August, Prinds
 af Augustenborg.

I Nordisk Universitets-Tidsskrift: Kort Udsigt over
 Universitetsbibliothekets og den nye Bibliotheksbygning's Historie
 (frit bearbejdet paa Tydsk af Ad. Lehmann).

I Aftenlæsning: Bjørnskallet ved Venjansø (tidl. i Fædrelandets
 Feuill.).

I Tidsskrift for Philologi og Pædagogik : Anmeld. af Whittes
 Oversættelse af Terents's Lystspil og af E. Lembkes Udvalg af Horats's
 Satirer og Epoder, og af Madvigs Emendationes Livianæ.

I Fædrelandet 1866, 148-151: Anmeld. tilligemed Forslag af M.
 Hammerichs Smaaskrifter 3 Bd.

I Samlinger til jydsk Historie og Topografi: Om oldnordiske
 Samlinger, historiske Museer osv. navnlig i Jylland.

G. 7 Mai 1860 m. Abigael Maria Bing *Ebbesen*, f. 9 Nov.
 1840 i Sandefjord i Norge, D. af Jørgen Tandberg

Ebbesen, Læge ved Badeanstalten i Sandefjord, R. af N., f. 11 Decbr. 1812 paa Nabbethorp ved Frederiksstad (sml. Norsk Forfatter Lex. S. 168-69) og Henriette Sophie *Frisach*, født 9 Oct. 1811 paa Island.

Sml. Autobiographi i Universitetsprogrammet til Reformationsfesten 1852 S. 20-21. F. E. Hundrup, biogr. Efterretn. om philolog. Candidater 1860 S. 7-8. Erslews Forf. Lex. Suppl. 1, 505. Vapereau, *Dichonnaire univers. des contemporains*, pag. 673.